

Universitätsbibliothek Wuppertal

Plutarchu Chairōneōs Ta Sōzomena Panta

Continens Vitas Parallelas Graecè & Latinè

Plutarchus

Francofurti, 1620

M. Marcellus

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1340](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1340)

Qui appellatis tribunis plebis, varia diuerticula, varias præscriptiones molitur, neq; his prouocationem recipientibus inficatione reicit crimen. Quia verò tētatio Capitolini remotis arbitris fuerat, placuit senatui puerum accersere. Cuius ruborem & lacrimas præsentis, mixtumq; flagrantissima ira pudore quum cernunt patres, nullo vltra quaesito indicio, damnant Capitolinum, litemq; pecunia æstimant, ex qua mensam argentariam fecit Marcellus, quam diis dicauit. Porro primum bellum Punicum vigesimo & altero anno finitum, semina rursus tumultus Gallici Romæ exceperūt. **Iubres**, qui regionem Italiae subalpinam incolebant, gens Gallica vel per se pollens, milites ex cæteris Gallis mercenaria stipendia merentes, qui Gætata vocantur, exciuerunt. Miraculum autem fuit & felicitas populi Romani, quod in Punicum non incurrisset bellum Gallicum, sed velut spectatores, vt integri assurgerent in victorem, dum illud gereretur, bona fide quietiissent, tunc autem victores adorirentur laceflerentq; otiosos. At non mediocrem pauorem tamen suscepturis bellum Romanis propinquum & finitimum, vicinia & antiqua gloria iniecit Gallorum: quos timuisse eos præ cæteris, quod urbem aliquando cepissent, appareret. A quo tempore lege cautum fuit vacationem pontificibus nisi tumultu Gallico esse. Trepidationis argumentum, qua belli apparatus (neque enim tot vno tempore legiones habuisse in armis populus Romanus vel ante vel post vnquam fertur) qua sacrificia extraordinaria fuere. Qui quum ab institutis barbarorum & immanium gentium essent alienissimi, ac de diis imprimis cum Græcis & pie sentirent, tum bello ingruente ex vaticiniis librorum Sibyllinorum Græcum & Græcam, simulque Gallum & Gallam in foro boario, quod vocant, sub terra viuos demisere: quibus ad hunc vsque diem Græcis & Gallicis sacra arcana & nefanda faciunt mense Nouembri. Per initia huius belli quum Romani nunc insignes victorias obtinerent, nunc fæde cæderentur, nihil perfectum ad summam belli donec C. Quintius Flaminius, & P. Furius Philo consules in Iubres ingentes copias duxere. Tū, qui per agrum Picenum perfluit, amnem sanguine conspexerunt manantem. Fama fuit tres lunas visas Arimini. Comitibus autem consularibus vitio creatos consules augures obnuntiauerunt. Extemplo igitur misit in castra senatus literas, quibus consules accersuerunt & reuocauerunt Romam, vt consulatu se primo quoque tempore abdicarent, nec quicquam pro imperio aduersus hostes gererent. Eas allatas Flaminius non prius quam fufis fugatisque barbaris fines eorum esset depopulatus, soluit. Quare redeuntium ingenti præda non prodiit obuiam populus, imo, quia literis, quibus retrahebatur, non paruisset statim, neque dicto audiens fuisset, sed eas ludibrio & contemptui habuisset, nihil propius factum est quam vt ei negaret triumphum. Secundum triumphum abrogauit ei extemplo cum collega magistratum, eosque redegit in ordinem.

Φλαμίνιος, οὐ παρῆτερον ἔλυθεν, ἢ μάχη συνάψας βέβηλας τὰς βαρβάρους καὶ τὴν χάραν αὐτῶν ἐπιδραμεῖν. ὡς οὖν ἐπονήθη μετὰ πολλῶν λαφύρων, οὐκ ἀπνιπτησεν ὁ δῆμος, ἀλλ' ὅτι καλῶς ἐκ δ' ἡδὺς ὑπήκουσεν, ὅσθ' ἐπέειπεν τοῖς γράμμασιν, ἀλλ' ἐνυβρισε καὶ κατεφρόνησεν, μικρὸν μὲν ἔδειπεν ἀποψιφίζεσθαι τὸν θρίαμβον αὐτῶν θρίαμβόσωντα δ', ἰδιώτην ἐποίησεν, ἀναγκάσας ἑξομύσασθαι τὴν ὑπατείαν, μὲν τὸ σωμαρχοντος.

A ὁ δ' πολλὰς μὲν ἀποδράσας καὶ πρὸς τὰς ἐπιχειρήσεις, τοῖς δημόχοις ἐπιτεταμένους ἐκείνων δ' μὴ παρὰ δεχόμενοι τὴν ἐπιχειρήσιν, ἀρνήσας τὴν αἰτίαν ἔφυγε, καὶ μὲν τὴν ἐξουσίαν τῶν λόγων γενομένου, ἔδδξε μεταπέμπεσθαι τὸν πᾶντα τῆ βουλῆ. πρὸς τὸν ἀρχοῦν δ' ἰδόντες ἐρύθημα, καὶ δακρυον, καὶ μεμιγμένον ἀπαύσας θυμουδρῶν δ' αἰδύμενον, ὅσθ' ἄλλου δεηθέντες τεκμηρίου κατεψηφίσαντο, καὶ χρεῖμασιν ἐζημίωσαν Καπετωλίον. ἔξ ὧν ὁ Μάρκελλος ἀργυρομισθίαν ποιησάμενος, τοῖς θεοῖς καθιέρωσεν. ἐπεὶ δ' τὸ πρῶτον τῶν Καρχηδονίων πολέμου

B ἔπειτα δ' ἄλλοτερον καὶ εἰς ὧ σωμαρχοντος, ἀρχὴν πάλιν Γαλατικῶν ἀγῶνων διεδέχθη τὴν Ρώμην, οἱ δ' τὴν ὑπατείαν νεμόμενοι τῆς Ἰταλίας Ἰβηρες, Κελτικὸν ἔθνος, ἰνυβρεσιν Palmer. μεγάλοι καὶ καθ' ἑαυτοῖς ὄντες, δυνάμεις ἐκάλεσαν, καὶ μετεπέμποντο Γαλατῶν τοῖς μισθοῖς στρατεύομενοι οἱ Γερεῖται καλουῦνται. καὶ θυμῶν μὲν ἔδοξε, καὶ τύχης ἀγαθῆς ἡμέραν, τὸ μὴ συρραγῆσαι τὸν Κελτικὸν εἰς τὸ αὐτὸ τῶν Λιβυκῶν πόλεμον. ἀλλ' ὡς ἄρ' ἐφ' ὁδῶν εἰληφότες τοῖς Γαλάταις, ὀρθῶς καὶ δικαίως ἀβημήσασα μαχόμενων ἐκείνων, οὕτω τότε δὴ τοῖς νεικηχέσων ἐπαποδύεσθαι, καὶ παρκαλεῖσθαι ἑαυτῶν ἀγῶνας.

C οὐ μὲν ἀλλὰ μέγα ἢ τε χάρα παρῆχε φόβον, ἔξ τῶν γῆτῆσι ὁμορφῶν καὶ ποσοτικῶν πολέμων συνοισομήτοις, καὶ τὸ παλαιὸν ἀξίωμα τῶν Γαλατῶν οὐ μάλιστα Ρωμαῖοι δέσασθαι δειχέσων, ἀτε δὴ καὶ τὴν πόλιν ὑπ' αὐτῶν ἀποβαλόντες, ἔξ ἐκείνου δ' καὶ θεμελιοὶ νόμον, ἀτελεῖς εἶναι στρατείας τοῖς ἱερέας, πλὴν εἰ μὴ Γαλατικὸς πάλιν ἐπέλθοι πόλεμος. ἐδήλου δ' καὶ τὸ φόβον αὐτῶν ἢ τε πρὸς ἀσκή. (μυριάδες γὰρ ἐν ὀπλοῖς ἄμα ἔστανται Ρωμαίων, οὔτε παρῆτερον οὔτε ὑπερον ἡμέραν λέγονται) καὶ τὰ πρὸς τὴν θυσίας χρησιμότηματα, βαρβαρικῶν μὲν ὅσθ' ἐκφυλῶν ἐπιτηδῶντες, ἀλλ' ὡς ἐν μάλιστα τῆς δόξης, Ἑλληνικῶς ἀφαιρέμενοι, καὶ παρῶς παρὰ τὰ θεῖα, τότε τοῦ πολέμου συμπεσοῦτος ἰνυβρεσῶν εἶξα λογιῶν ἰσὺν ἐκ τῶν Σιβυλλείων, δύο μὲν Ἑλλήνας, ἄνδρα καὶ γυναῖκα, δύο δ' Ἰβηρας ὁμοίας ἐν τῇ καλουμένῃ βοῶν ἀγρῶν ἀκαρπύζαν ζῶντας, οἷς ἐπὶ καὶ νῦν ἐν τῇ Νεοριβείῳ μὲν ἰδρῶσιν Ἑλλήνοι καὶ Γαλαταις ἀπορρήτοις καὶ ἀκαταίτοις ἱεροσυρίας. οἱ μὲν οὖν παρῆτοι τῶν ἀγῶνων, ἵκασ τε μεγάλας καὶ σφάλματα τοῖς Ρωμαῖοις

D εὐεχόμενοι, εἰς ὅσθ' ἐπέλθῶσαν πέρας βίβημον. Φλαμίνιου δ' καὶ Φουερίου τῆ ὑπάτων, μεγάλας ἐκστρατεύσαντων δυνάμεισιν ἐπὶ τοῖς Ἰνσόμερας, ὡφθη μὲν ἀμαπρέων ὁ ἀπὸ τῆς Γηκινίδος χάρας πλάμης, ἐλέγη δ' τρεῖς σελήνας φαίνουσαι πρὸς πόλιν Αἰμίμον. οἱ δ' πρὸς τῆς ὑπατείας ψηφοφορίας πρὸς ἀφυλάκτους οἰωνοῖς ἱερεῖς, διεβέβαιωῦτο μοχθηρὰ καὶ δυσόρητος αὐτοῖς γενομένη τῆ τῶν ὑπάτων ἀκαρπύσεις. ἀπὸ οὖν ἐπεμψεν ἡ σύγκλητος ἐπὶ τὸ στρατόπεδον γράμματα, καλοῦσα καὶ μετὰ περιπομένη τοῖς ὑπάτοις, ὅπως ἐπὶ μελῶσιν, ἢ τὰ χάρα τὴν ἀρχὴν ἀπέπρωται, καὶ μηδὲν ὡς ὑπάτι φθάσσει παρῆται.

E ἔξαι παρῆ τοῖς πολέμοις. ταῦτα δεξάμενος τὰ γράμματα Φλαμίνιος, οὐ παρῆτερον ἔλυθεν, ἢ μάχη συνάψας βέβηλας τὰς βαρβάρους καὶ τὴν χάραν αὐτῶν ἐπιδραμεῖν. ὡς οὖν ἐπονήθη μετὰ πολλῶν λαφύρων, οὐκ ἀπνιπτησεν ὁ δῆμος, ἀλλ' ὅτι καλῶς ἐκ δ' ἡδὺς ὑπήκουσεν, ὅσθ' ἐπέειπεν τοῖς γράμμασιν, ἀλλ' ἐνυβρισε καὶ κατεφρόνησεν, μικρὸν μὲν ἔδειπεν ἀποψιφίζεσθαι τὸν θρίαμβον αὐτῶν θρίαμβόσωντα δ', ἰδιώτην ἐποίησεν, ἀναγκάσας ἑξομύσασθαι τὴν ὑπατείαν, μὲν τὸ σωμαρχοντος.

οὕτω πόρτα τὰ παρὰ τὰ Ρωμαίους εἰς τὸν θεὸν ἀνήγετο. A
 μαρτυρῶν ἢ καὶ πατρῶν ὑποφύων οὐδ' ἐπὶ ταῖς μεγίσταις
 διαφοραῖς ἀπεδίχοντο, μείζον ἢ γούμφοι παρὶς σωτηρίαν
 πόλεως, ὁ θαυμάζων τὰ πάντα τοὺς ἀρχοντας, ἢ ὁ κρατεῖν τῶν
 πολέμων. Τίβεριος οὖν Σεμπερονίος, αὐτῶν δὲ αἰδοφείων
 καὶ κλοκαγαθίαν ὁσδέως ἦπτον ἀγαπητῆς ὑπὸ Ρωμαίων,
 ἀπέδ' ἔξε μὲν ὑπατῶν ἑξαδ' ὄχρους, Σκιπίωνα Νασικῶν καὶ
 Γάιον Μάρκιον ἠδ' ἢ ἐχόντων αὐτῶν ἐπαρχίας, καὶ Σεπτι-
 μαλκίους ὑπομνήμασιν εὐτυχῶν, ἀρετῆν ἠγορεύοντες ὡς
 ποδὲ τῶν πατρῶν. ἡ δ' ἱστορῶν ὅτι μὲν δ' ἔργων ἐπ' ἔρησι
 καθεζόμενος ἔξω πόλεως οἶκον ἢ σκηνὴν μεμειωμένον,
 ὑπὸ αἰτίας πρὸς αἰαγκαθῆν, μήπω γεροντῶν σημεῖων βε-
 βαιῶν, ἐπὶ μελῆσιν εἰς πόλιν, ἀφείναι ἐξελθὼν ὁ Σεμπερι-
 οδαμένον οἶκημα, καὶ λαβὴν ἕτερον ἐξ οὗ ποιήσεται τὴν θεῶν
 αὐτῆς ἐξ ἐπαρχίας, τὸ τοῦ ἔλαθον (ὡς εἶοικε) τὸν Τίβεριον,
 καὶ δις τῶν αὐτῶν χρησάμενος, ἀπέδ' ἔξε τοὺς εἰρημῶν ἀν-
 δρας ὑπάτους. ὕστερον ἢ γνοὺς τὴν ἀμύρῃαν, δὴν ἔειχε πρὸς
 τὴν σύγκλητον. ἢ ἢ ἢ κατεφρόνησε τῶν καὶ μικρὸν ἔτι εἰς ἐλ-
 λείμματος, ἀλλ' ἐξ ἄφροσύνης ἀνδράσι καὶ ἐκείνοι τὰς ἐπαρ-
 χίας ἀπολιπόντες, ἐπὶ μελῆσιν εἰς Ρώμην ἔλαθον, καὶ κατέ-
 θετο τὴν δ' ἐξελθὼν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον ἐπαρῆσαν. C
 ἢ τοὺς αὐτοὺς ἐκείνοις χρόνοις, καὶ δύο ἱερεῖς ἐπιφανέστατοι
 τὰς ἱερωσύνας ἀφῆρέθησαν, Κορνήλιος μὲν Κέθηρος, ὅτι τὰ
 ἀπὸ τῆς τῆς ἱερείου τῶν πατρῶν ἐπέδωκεν. Κεῖνος δ' Ἰουλ-
 πίκιος, ὅτι ὡς ἦν ὁ αὐτῶν τὸν καρφάγον ἀπορρῦσαι τῆς
 κεφαλῆς πῖλον, ὅνοι καλούμενοι Φλαμῖνοι φοροῦσιν. Μι-
 νικίου δ' ἀδικαίως ἵππαρχον ἀποδείξαι τὸν Γάιον Φλα-
 μίνιον, ἐπεὶ τεισμὸς ἠχέθη μὲν, ὃν σόεικα καλοῦσιν,
 ἀποφῆσι μὲν οὕτως, αὐτῆς ἕτεροις κατέστησαν. καὶ τὴν
 εἰς οὕτω μικροῖς ἀκρίβειαν φυλάττοντες, ὁσδέως ἠεὶ ὁσε-
 μίγυσαν δεισιδομοία, τὰ μὲν δὲν ἀλλὰ τῆν μὲν παρὲν
 βῆσιν τῶν πατρῶν. ὡς δ' οὖν ὄξω μύσαντο τὴν δ' ἐξελθὼν οἱ
 πρὸ τὸν Φλαμίνιον, ἀφ' ἧς καλούμενων μεθ' αὐτοῦ ὑ-
 πατος ἀποδείκνυσται Μάρκελλος, καὶ πρὸ λαβῶν τὴν δ' ἐξ-
 χίω, ἀποδείκνυσται αὐτῶν σιναρχοῦσα Γναῖον Κορνήλιον.
 ἐλέγη μὲν οὖν ὡς πολλὰ συμβατικῆ τῶν Γαλατῶν καὶ τῆς
 βουλῆς εἰρήνησιν βουλομένης, ὁ Μάρκελλος ἐξ ἐβάρχησε τὸν
 δῆμον ἐπὶ τὸν πόλεμον. ἢ μὲν ἀλλὰ καὶ ἡρομένης εἰρήνης,
 αἰακαίσιν τὸν πόλεμον οἱ Γεωάται δοκῶσι, τὰς Ἀλπεῖς
 ὑπερβαλόντες, καὶ τοὺς Ἰνσούβεροις ἐπάραντες, (τεισμύ-
 ειοι γ' ὄντες ὁσεμῆγοντο πολλὰ πλοῖσις ἐκείνοις οὕσι) καὶ
 μέγα φρονοῦντες, δι' ἧς ἐπ' Ἀκέρρας ὄρμησαν, πόλιν ὑ-
 πὸ ποταμοῦ Γάδου ἀνωκισμένον. ἐκείθεν ἢ μυεῖσις τῶν
 Γεωατῶν ὁ βασιλεὺς Βεϊτόμυρος ἀλαβῶν, ἢ πρὸ Γά-
 δου χάσαν ἐπόρη. ταῦτα Μάρκελλος πυθόμενος, τὸν μὲν
 σιναρχοντα πρὸς Ἀκέρρας ἀπέλιπε, τὴν πεζίω καὶ βα-
 ρεῖαν ὁμοῦ πᾶσαν ἐχόντα διώματιν καὶ τῶν ἵππων μίερος τεί-
 τον αὐτὸς ἢ τοὺς λοιποὺς ἵπποις ἀλαβῶν, καὶ τοὺς ἐλαφροτά-
 τοις τῶν ὀπλιτῶν πρὸ ἐξακοσίοις, ἠλαυνεν, ἔτε ἡμέρας ἔ-
 τε νύκτας αἰεὶ τὸν δρόμον. ἔως ἐπέβαλε τοὺς μυεῖσις Γεωά-
 τας πρὸ τὸν καλέμενον Καπίδιον, Γαλατικῶν κάμιν, ἢ
 πρὸ πολλοῦ Ρωμαίους ὑπήκουον γελημηδῶν. ἀλαβῶν
 δεκαὶ ἀναπαύσασιν τὸν στρατὸν οὐχ ὑπῆρξεν αὐτῶν. ταχὺ γὰρ ἀπέστη τὸν βαρβάρους ἀφικόμενοις παρῆγε, καὶ κα-
 τεφρομένη, πεζῶν μὲν ὀλίγων πορταῖσιν ὄντων σιῶν αὐτῶν, ὁ δ' ἵππικόν ἐν ὁσδέως ἠεὶ Κελτῶν ὑπερμείων. κρα-
 υστοὶ γ' ὄντες ἵππομαχεῖν, καὶ μάστιγα τούτῳ ἔξεφῆρῃ δοκῶντες, τότε καὶ πλήρη πολὺ τὸ Μάρκελλον ὑπερβαλλόν.
 διδύς

Ita omnia Romæ ex Religione pendebant. Auspi-
 cia ritulque veteres, ne si secundissimi quidem re-
 rum sequerentur cursus, ferebant negligi, anti-
 quius ad salutem publicam rati, si magistratus deos
 suspicerent quam si superarent hostes. Itaque Ti-
 berius Sempronius, quem virtutis & probitatis
 gratia ciues plurimi fecerunt, successores creavit
 consul Scipionem Nasicam & C. Martium. Quum
 iam in prouincias profecti illi essent, incidit in li-
 bros ad sacra populi pertinentes: vbi quiddam,
 quod latuerat ipsum, solenne reperit. id hoc fuit:
 Quum auspicaretur consul, in domo extra urbem
 vel in tabernaculo ad id conducto sedebat. quod
 si qua de causa redire in urbem nullifdum visis cer-
 tis signis cogeretur, relinquendum erat prius con-
 ductum tabernaculum, & quarendum alterum,
 ex quo de integro seruetur, de caelo. Hoc quum
 Tiberium (vti reor) falleret bis eodem usus illos,
 quos dixi, renuntiauit consules. Cognito post vi-
 tio, rem ad senatum tenuit: neque neglexit adeo
 minutam offensionem senatus, scripsit Scipioni
 Nasicæ & C. Martio, qui relictis prouinciis, illic
 Romam regressi, de posuerunt Magistratum. ve-
 rum hæc post insequuta sunt. Verum illa tempe-
 state duobus clarissimis viris sacerdotia sunt ad-
 emptæ, Cornelio Cethego, quod extra hostia non
 ritè porrexisset: Q. Sulpitio, quia immolanti apex,
 quem gestant flamines, de capite ei defluxisset.
 Minutio dictatori, qui magistrum equitum dixe-
 rat C. Flaminius, qui stridor foricis auditus erat,
 imperium abrogarunt, aliosq; suffecerunt. Ne-
 que his tamen tam anxie obseruandis minutiis,
 quia nihil variabatur nec excedebant maiorum in-
 stituta, in vllam impingebant superstitionem. Vt
 consulatu se Flaminius cum collega abdicauit,
 M. Marcellus per interreges consul declaratur.
 D Qui inuito magistratu, collegam sibi allegit Cn.
 Cornelium. Fama fuit multum pacificantibus
 Gallis & inclinante ad quietem senatu, inflama-
 masse Marcellum ad bellum populum. Attamen
 conuenit pax, quam rupisse dicuntur Gesata, qui
 ad triginta millia, superatis Alpibus, in subres con-
 citauerunt, iisq; coniunxerunt se: quorum etiam
 longè plures erant legiones, inflatque animis re-
 stitæ Acerras petierunt, in ripa Padi amnis positam
 urbem. Inde Gesatarum rex Viridomarus, decem
 millibus militum assumptis, regionem circum-
 padanam vastauit. Quod vbi perlaturum ad Mar-
 cellum est, collega ad Acerras cum peditatu, vni-
 uersaque graui armatura, & tertia parte equitum,
 relicto, reliquum equitatum secum trahens, & ex
 peditibus expeditissimos quosq; ad sexcentos, nec
 die nec nocte, raptim agmine facto, remisit iter,
 dum ad hostes peruenit iuxta Clastidium vicum
 Gallia qui non multo antè in ditione Romano-
 rum venerat. Nec spatium reficiendi militis vel quietis
 danda habuit. Confestim enim senserunt aduen-
 tum eius barbari qui iam aderant, contempse-
 runtque eum, quod paucos admodum pedites
 secum haberet. Equitatus verò Galli, quum opti-
 mi ipsi equites sint, eaque re plurimum videantur
 F prestare, & in presentia quidem superarent nume-
 ro quoque Marcellum, nullam rationem duxere.

Ergo protinus ruunt, velut eum conculcatuti, magno impetu, & saeva minitantes. Ante signa verfabatur rex. Hic Marcellus, quia pauci sui erant, ne circundarentur circumfunderenturq; ab hostibus, alas equitum promovit, atq; equo circumuectus extenuavit, produxitq; cornu, dum prope hostem venit. Ibi, dum aciem in hostes dirigit, equus eius vlulatu illorū expauefactus retro cedit, viq; Marcellum auerit. Ille veritus ne ea res permoueret in omen verfa milites, equum propere in sinistra flectit, & ad hostes conuertit, solemq; ipse adorat, vt si nō casu, sed eius rei causa circumegisset equum. Solenne est enim Romanis, quum adorant deos, in orbem se conuertere. Quum iam ad manus vētum esset, fertur praestantissima hostium arma Ioui Feretrio vouisse. Ibi Gallorū rex conspicit Marcellum, & ab insignib. coniciens ducem esse, longe ante aciem prouectus est, simulq; alta voce lacessens eum & hastam vibrans, admittit infestus in eum equū, proceritate inter Gallos exuperans, armisq; ex auro & argento fabrefactis, & varia picturatis tinctura, instar fulguris insignis radiantis. Quae arma lustranti oculis aciem Marcello, vt visa sunt praecellentissima, eaq; votis se sacrasse diis existmans, in regem impetum dedit, thoracemq; eius hasta transfixit, tum libramento equi premens in terram praecipitavit eum, alterum deinde ac tertium repetens ictum occidit. Mox defiliit ex equo, iniectaq; mortui armis manu, suspiciens in caelum ita fatur, Arbitrator insignium factorum ducum, & actuum imperatorum in bello atq; praeliis, Iupiter Feretrie, te teste dux ducem, consul regem manu mea tertius ego hunc confossum interfeci: tibi consecro prima & praestantissima ex spoliis. Tu ad reliquas belli pergentibus eundem tribue fortunae cursum. Hinc concurrunt equites non cum solis seorsum equitibus, sed cum inferentibus se simul peditibus quoque configunt, referuntq; singularem victoriam, modoque nouam ac stupendam. Neque enim equitatum & peditatum tam pauci tam numerosum (quod quidem proditum memoriae sit) vnquam vel ante vel post fuderunt. Hostibus magna ex parte caesis, lectisque spoliis, reuertitur ad collegam: cui res aduersus hostes bellum gerenti ad urbem Galliae maximam & frequentissimam (Mediolanum vocant) male cedebat. Hanc Galli cisalpini pro capite habent. quare, pro ea acriter propugnantes, non tam obsidebantur quam obsidebant Cornelium. At reuerso Marcello & Gafatis, vbi de regis clade ac caede certiores facti sunt, se recipientibus capitur Mediolanum. Reliqua oppida vltro Galli, suaque omnia dedunt Romanis. Gallis pax satis aqua data. Marcellus ex senatusconsulto solus triumphauit. Triumphus fuit reliqua magnificentia, opulentia, spoliis, immanibus corporibus captiuorum cum primis memorabilis. Verū omnium gratissimum spectaculū & rarissimū ipse fuit dux, qui arma barbari deo tulit. Ex quercus eximiae excelso & recto stipite detruncato parauit in modum trophaei ferculum.

αὐτοῖς ὅτι βέποιον πρῶτα Ῥωμαίοις· καὶ τούτοις μὲν ἰὼ εἰρήνῃ μεταίτων τυχεύουσα. Ψηφισαμένους ὅτι τῆς συκλήτου μόνω Μαρκέλλω θρίαμβον, εἰ σήλαυνε, τῆ μὲν ὀμνηλαμπερῆ καὶ πλούτῳ καὶ λαφύροις καὶ σώμασιν ὑπερφύεσιν ἀχμαλώτων ἐν ὀλίγοις θυμασός. ἤδισον ὅτι πρῶτων θάματα καὶ χαριότατων ὅτι δὲ φημι μὲνος αὐτὸν κερμίζοντα πᾶσι θεῶν τῶ βαρβάρου πηροπλῆαν, δρυὸς γὰρ δὲ καίου παρέμνον ὄρειον καὶ μέγα τεμάν, καὶ ἀσκήσας ὡσπερ ἑπάμιον,

A Δῖος οὖν ἐπ' αὐτὸν, ὡς ἀναρπασόμενοι, μὲν βίας πολλῆς καὶ δεινῶν ἀπειλῶν ἐφέροιντο, τῶ βασιλέως παρῶν πτόντες. ὁ δὲ Μάρκελλος, ὡς μὴ φθαῖεν αὐτὸν ἐκκυκλωσάμενοι, καὶ περικυλίτες ὀλίγοι ὄντα, τὰς εἰλας ἤγε πόρρω τῶν ἰππέων, καὶ ἀεὶ ἔλαυνε, λεπτὸν ἐκ τείνων τὸ κέρας, ἀχει οὐ μικρὸν ἀπέχε τῶν πολεμίων. ἠδὲ δὲ πῶς εἰς ἐμβολίῳ ὅτι σφύροντος αὐτῶ, σιωπῆ χάρει, τὸν ἵππον ἀτυρέντα τῆ γαυρότητι τῶν πολεμίων, ἀποβαστάσαι, καὶ βία φέρειν ὁπίσω τὸν Μάρκελλον. ὁ δὲ τῆτο δέισας μὴ παρεχίω ἐκ δεισιδαιμονίας τοῖς Ῥωμαίοις ἐνεργάσται, ταχὺ ἀειασάσας ἐφ' ἑωῖαν

B τὰ χαλινῶ καὶ ἀεισρέφας τὸν ἵππον, ἐναντίον τοῖς πολεμίοις, τὸν ἥλιον αὐτὸς παρῶν κίνησεν, ὡς δὴ μήκελᾶ τὸ χεῖρ ἀλλ' ἐνεκα τούτου τῆ ἀειαγῶν ἡρησάμενος. οὕτω γὰρ ἔτος ὅτι Ῥωμαίοις παρῶν κινεῖν τοῖς θεοῖς, ἀεισφροσύνοις. αὐτὸν δὲ ἠδὲ παρῶν κινεῖν τοῖς ἐναντίοις, παρῶν κινεῖν τὰ φερετέω Διὶ τὰ κάλλιτα τῶν πᾶσι τοῖς πολεμίοις ὀπλων κειτέρωσφι. ἐκ τούτων ὅτι κειδῶν ὁ τῶν Γαλατῶν βασιλεὺς, καὶ τεκμηρέμενος ἀπὸ τῶν συμβόλων, ἀρχοντα τοῦτον εἶ, πολὺ παρῶ τῶν ἄλλων ἐξελασας τὸν ἵππον, ὑπονήσασεν ἄμα τῆ φωνῆ παρῶν κλητικὸν ἐπαλαλάζων, καὶ ὁ δόρυ κερσάμενος ἀνὴρ μεγέθη τε σώματος ἕξοχος Γαλατῶν, καὶ πηροπλῆα ἐν δεξιῶ καὶ χερσῶ καὶ βαφαῖς πᾶσι καὶ ποικίλμασιν, ὡσπερ ἀσραπῆ ἀφ' ἑρῶν εἰλβουσα. ὡς ἔν ὅτι βέλῆαντι πᾶσι φάλαγγα τῶ Μαρκέλλω τῶτα τῶν ὀπλων ἐδόξε κάλλιτα, καὶ κατὰ τούτων ὑπέλαβε πεποιῆσαι τὰ πᾶσι καὶ τευχίω, ὥρμησεν ὅτι τὸν ἄνδρα, καὶ τὰ δόρυ ἀφ' ἑρῶν τὸν θώρακα, καὶ σιωπερῶσας τῆ ῥώμῃ τῶ ἵππου ζῶντα μὲν αὐτὸν ἀειβέβη, δδύτερον ὅτι καὶ τείτω πληγῶ ἐνθεῖς, Δῖος ἀπέκτεινεν, ἀποπνηθῶσας ὅτι ἵππου καὶ τῶ ὀπλων τῶ νεκρῶ τᾶς χερσὶν ἐφαλάμενος, παρῶσ

D τοῦ οὐρανοῦ εἶπεν, Ὁ μέγαρα καὶ ἠγεμόνων ἔργα σφατηγῶν καὶ παρῶσεις καὶ ἀειβόλεπων ἐν πολέμοις καὶ μάχαις. Φερέτερε Ζεὺ, μῆρτύρομη σε Ῥωμαίων τείπος ἀρχῶν ἀρχοντα, καὶ βασιλέα σφατηγῶς, ἰδία χεῖρ τὸν δὲ τὸν ἄνδρα κειτέρωσάμενος καὶ κτεῖνας, σοὶ κειτέρωσιν τὰ παρῶστα καὶ κάλλιτα τῶν λαφύρων. σὺ ὅτι ἀφ' ἑρῶν τὸ χεῖρ ὁμοίᾳ ὅτι τὰ λοιπὰ τῶ πολέμου παρῶσπομῶσι. ἐκ τούτου σιωμῶσιν οἱ ἵππεῖς, οὐδ' ἀφ' ἑρῶν κειτέρωσιν τοῖς ἵππέσιν, ἀλλὰ καὶ παρῶσ τοῖς πεζοῖς ὁμοῦ παρῶσφροσύνοις μαχόμενοι καὶ νικῶσιν νίκην ἰδία τε καὶ ἑρῶσ ἀειπῆ καὶ ἀφ' ἑρῶσ. ἵππεῖς γὰρ ἵππεῖς καὶ πεζοῖς ἄμα ποσὸσπι ποσὸστοις, οὐτε παρῶσ τερον, οὐτε ὑστερον νικῶσιν λέγονται. κτεῖνας ὅτι τοῖς πλείοσιν, καὶ κειτέρωσας ὀπλων καὶ χερσῶστων, ἐπὶ μῆθεν παρῶσ τὸν σιωαρχοντα μωρηρῶσ πολεμουῖσθα Κελτοῖς ἀει πόλιν μεγίστην καὶ πολυανδρῶσποτάτω τῶ Γαλατικῶν. Μεδιόλανον κειτέρωσιν, καὶ μῆ ἑσπολιν μὲν αὐτῶ οἱ τῆδε Κελτοῖ νομίζουσιν ὅθεν ἐκθύμωσ μαχόμενοι ἀει αὐτῆσ, ἀειπολιόρχεω τὸν Κορινθῶν. ἐπελθόντος ὅτι Μαρκέλλω, καὶ τῆ Γεσαστῶν, ὡς ἐπιθοντο τῶ τῶ βασιλέως ἠπῆμ καὶ τελευτῶσ τῶ, ἀπειλθόντων, ὅ μὲν Μεδιόλανον ἀλίσκεται, τῶ ἄλλωσ πόλεις αὐτοῖ ἀφ' ἑρῶσ δδασιν οἱ Κελτοῖ, καὶ τὰ κειτέρωσ

αιεδ' ησατο και κτηρησειν εξ αυτου τα λαφυρα, κοςμοσ Δι-
 γης και παειαρμους εκεισιν. παροουσης δ' της πομπης α-
 ρχιμδος αυτος, επεση τε τεθριππου, και ετραγοφορον α-
 γαλμα τ' ην εκεινου καλλιστον και Διφωρεπετατον επου-
 πευε δε της πολεως. ο δ' στρατος ειπετο καλλιστοις οπλοις κε-
 χρησημενως, αδων αμα πεποιημενα μελη και παλαιας επι-
 νικιους εις τον θεον και τον στρατηγον. ουτω δ' παρθας, και
 παρελθων εις τον νεων τε Φερετείου Διός, ανεστη και κει-
 ρωσε, τειτος και τελευτατος αχει τε καθ' ημας αγανος.
 παρωτος μδ' γαρ ανηνεκε σκυλα Ρωμυλος, απο Ακρωνος
 τε Καμινητου. δευτερος δ', Κόστος Κορηλιος, απο Τολου-
 μνίου Τυρριωου. μηδ' ο τριτος, Μαρκελλος, απο Βελου-
 του βασιλευς Γαλατ' ην. μηδ' ο Μαρκελλον, οσδε εις. κα-
 λειται δ' ο μδ' θεος ω πεμπεται, Φερετειος Ζδς, ως μδ' ε-
 νιοι φασιν, απο του φερεβλομενου ετραγου, κ' τιω Ελ-
 λωίδα γλωσση, επι πολλων ποτε συμμαχημενω τη
 Λατινω. ως δ' ετεροι, Διός εστιν η παροουμια κεραιω-
 βολοδουτος. ο γαρ τυπαιν, φεειρε οι Ρωμαιοι κελουσι.
 αλλοι δ' παρ' τιω τε πολεμου πληρω γερονεα ζωο-
 μα λεγοσιν. και γαρ νω εν ταϊς μαχαις εταν διακωσι
 τωις πολεμοις, πυκνον δ' φει, τουτεστιν Γαμε, παρεβω-
 σιν αλληλοις. τα δ' σκυλα, αυλια μδ' κρινωδς, ιδως δ' οπι-
 μια, ταυτα κελουσι. καιτοι φασιν εν ταϊς ετραπομνημασιν
 Νουμδ' Ρομπιλιον και παρωτων οπιμωων και δευτερων και
 τειτων μνημονοειν. τα μδ' παρωτα ληφθητα, τα Φερε-
 τειω Δι' κελουοντα κελουω, τα δευτερα δ' τα Αρει, τα
 δ' τειτα, τα Κουεινω. και λαμβανω γερας, ασαλια τ',
 τον παρωτον, τον δ' δευτερον, σ', τον δ' τειτον, ρ'. ο μδ' τοι πο-
 λις οσα ετραπασεως οουσης, και παρωτα, και ετρατηροδ
 ετρατηρον αιελοντος. παει μδ' ουω πυτων επι τωσδουτον. οι δ'
 Ρωμαιοι τιω νικιω εκεινω και του πολεμου τιω κελου-
 λισιν ουτως ετραρηαπησαν, ως τε και τα Πυθια χου-
 σιω κελουηρα απο λυβων εις Δελφοις αποφιλαι χουρη-
 ειον, και τ' η λαφυρων ταϊς τε συμμαχισι μελαδωωα πο-
 λεσιν λαμπαρως, και παρος Γερωνα πολλα πεμψαι τον Συ-
 ρακωσιων βασιλεα, Φιλονοντα και συμμαχον. Ανωτου
 δ' εμβαλοντος εις Ιταλιαν, επεμψη μδ' ο Μαρκελλος επι
 Σικελιαν, εδλον αγαων. επει δ' η παει Καννας αυτηχια σιω-
 επεσε, και Ρωμωων οσα ολιγα μωειαδες εν τη μαχη
 διεφθηρησαν, ολιγοι δ' σωθητες εις Καυσιον σιωπεφθη-
 γεσαν. ουδ' παροδοκια τον Ανωτου, οθους επι τιω Ρω-
 μωω ελαν, οπαρ ου κελουησιν της δυναμειωσ ανηρηκωτα
 παρωτον μδ' ο Μαρκελλος απο τ' ην νεων επεμψε τη πολε
 φυλακω, πετραχουσιω και χιλιοις ανδρας, επητα δωγμα
 της βουλης δεδωμδος, εις Καυσιον παρηλθεν, η ταϊς εκει
 σιωειλεγμωοις παραλαβων, εζηγαγε τ' ην ερυματων, ως
 ου παροσομδος τιω χωρειν. Ρωμαιοι δ' τ' ην ηγεμονικων η
 δυνατ' ην ανδρων οι μδ' επεθνηκεσαν εν ταϊς μαχαις. Φα-
 βίου δ' Μαξιμου τε πλειστον εχοντος αξιωμα πικεωσ και
 σιωεστωσ, ο λιαν απηκειρωμενον εν τωις ετρα τε μη πα-
 θειν λογιμοις, ως ετραρον επι ταϊς παραξωις και απολμων, ηπιωντο και νομιζοντες αποχερωτα τουτον εχειν παρος
 ασφαλειαν, ου Διφωρη δ' παρος αμωωα ετρατηρον επι τον Μαρκελλον, και τεφθηρον η ο παρραλεον αυτε, η δρα-
 ρηειον παρος τιω εκεινου κεραινωτες και αρμωτηοντες δελαβηαι και παρονοια, ποτε μδ' αμφοτεροι αμα κελου-
 νοδωτες υπατοις, ποτε δ' εν μερη, τον μδ' υπατον, τον δ', ανδ' πατον ετραπεμπων. ο δ' Ροσφδωνιος φησιν, τον μδ' Φαβιον.

A Deligauit ex eo & suspendit in orbem spolia, sin-
 gula apte & decorè annectens. Pragressa pompa
 portans ferculum conscendit currum, ac trium-
 phalis imago ipse illius memoriæ pulcherrima spe-
 ciosissimaq; inuectus urbem est. Exercitus sequi-
 tus est fulgentibus armis ornatus, Iouemq; & im-
 peratorem carminibus compositis atq; cantilenis
 victorialibus concelebrauit. Templum inde in-
 gressus Iouis Feretrii donum dedicauit tertius &
 vltimus ad nostram vsque memoriam. primus o-
 pima (spolia occiso Cæninensium rege Actione re-
 tulit Romulus, de Volumnio Hetrusco secundus
 B Cornelius Cossus, ab his Marcellas de Gallorum
 rege Viridomaro, post Marcellū nemo. Deus cui
 cōsecrantur, Iupiter Feretrius vocatur, à trophæo
 quod feretro gestabatur, deducto nomine è lin-
 gua Græca, quæ passim sermoni Latino erat etiam
 tum confusa. Alii esse cognomen Iouis fulminātis
 affirmant à feriendo dictū. Sunt qui deductū vo-
 lunt ab ictibus qui in bello inferuntur. Nam nunc
 etiam in conflictib. quum hostibus instant, ad fe-
 riendū crebrò adhortantur se mutuo. Hæc spolia
 vocatur peculiariter opima, licet in cōmētariis di-
 cant Numam Pompiliū primorum opimorū spo-
 liorum, secundorum & tertiorū meminisse, eum-
 que præscribere, prima capta vt Ioui Feretrio con-
 secrētur, Marti altera, tertia Quirino, præmiumq;
 sit primis asses trecenti, secundis ducenti, tertiis
 centum: fama obtinet tamen sola in honore illa
 esse quæ in acie, & prima & duci ab se interfecto
 detrahit dux. verum de his satis. Illa victoria po-
 pulo Rom. bellumq; profligatū vsq; adeo fuit ac-
 ceptum, vt Apollini Delphico donū crateram au-
 ream centum pondo gratiæ referendæ causa mit-
 terent, partemq; magnam prædæ donauerint so-
 ciis ciuitatibus, ac multa ad regem Syracusarum a-
 micum & socium Hieronem curauerint ferenda.
 At quo tempore irrupit in Italiam Annibal, missus
 cum classe Marcellus in Siciliam est: mox Can-
 nensi clade, qua multa millia mortalium perierūt,
 accepta, quum pauci incolumes Cannusium se ex
 fuga recepissent, & Annibal timerent, qui robur
 exercitus Romani deleuerat, ne Romam euellit-
 gio raperet agmen: Marcellus primū ad præfidiū
 vrbis mille quingentos milites, quos in classem
 scriptos habebat, misit. Inde ex senatusconsulto
 profectus Cannusium, accepto quod eò militum
 confluerat, eduxit eos munimentis ad arcendam
 populationem. Principes autem Romani ac pro-
 ceres in præliis pleriq; ceciderant. Fabii verò Ma-
 ximi, cuius propter fidem & prudentiam maxima
 erat autoritas, curam in cauendo nequid accipe-
 ret detrimenti nimium anxiam conquirebantur
 segnem ad res gerendas & timoris plenam esse.
 Quum autem hunc prospiciendæ securitati satis
 esse confiderent, haud tamen ad repellendum ho-
 stem ducem satis acrem, Marcellum eiusque fi-
 dentiam & promptitudinem cum illius tempe-
 rantes componenteq; cautione atque prouiden-
 tia, nunc ambos cum imperio consulari, nunc al-
 terum consulem, alterum proconsulem aduersus
 F hostes misere. Tradit Posidonius fuisse Fabium

clypeum, Marcellum, ensem appellatum. Ipse certe confitebatur Annibal timere se ut pædagogum Fabium, Marcellum ut aduersarium. ab illo, ne quid mali inferret prohiberi se: ab hoc, etiam accipere. Quum autem apud Annibalis milites multa ex eius victoria licentia & ferocia creuisset, dilapsos ex castris, prædas ex agris agêtes adortus, condebat eos, paulatimque copias illius atterebat. Hinc quum Neapolitanis & Nolanis opem ferret, superiorum, quum Romanis essent sua sponte factis fidi, confirmauit animos. Nolam verò ingressus discordiam ibi inuenit, quod senatus plebem, quæ erat tota Annibalis, neq; regere neq; valeret continere. Erat Bantius in oppido inclytus nobilitate & virtute vir. Hunc, quum acerrime ad Cannas certasset, multis interfectis hostium, ad postremum in aceruo cæforum cadauerum inuentum & coopertum iaculis, honorauerat Annibal, & non modo eum sine pretio domum remiserat, sed addiderat insuper dona, atq; ius cum eo amicitia & hospitii cõtraxerat. Ob eius gratiam meriti vnus erat eorum qui trahebant rem ad Annibalem, pollensque opibus populum ad res nouas sollicitabat. Eum ut interficeret Marcellus tam insignem virum, maximisq; defunctum cum Romanis periculis, non potuit in animum inducere: sed, quum præter singularem humanitatem ipse delinire homines sermone nosset, & conciliare sibi elatum animum, vbi ad se Bantius aliquando salutandum venisset, quisnam esset rogauit, non quin iam dudum sciret, sed ingressum & occasionem quærens colloquii. Ut L. Bantium se dixit esse, Marcellus, quasi lætus & mirabundus, Tunc (inquit) ille es Bantius, quem Romani præ cæteris, qui ad Cannas dimicauerunt, in ore habent, prædicantq; solum non destituisse consulem Paulum Æmilium, sed plurima tela in illum direpta suo excepisse corpore? Annuente Bantio, & aperiente ei cicatrices suas, Quin tu (inquit) quum tanta feras vestigia beneuolentia erga nos tua, me statim adisti? An verò tibi maligni videmur referenda bene meritis gratia, quibus est honos vel apud hostes? Præter hanc comitatem verborum complexus iuuenem, equum eximium bigatosq; quingentos ei dona dat. Inde fidelissimus adiutor Marcello sociusq;, & index atq; delator res nouas molientium acerrimus fuit. Erant hi multi & consilium inierant, quum fecissent Romani eruptionem in hostes, impedimenta eorum diripiendi. Itaq; in vrbe quum exercitum Marcellus instruxisset, impedimenta statuit prope portas, veruitque edito Nolanis muros adire. Nusquam arma ex vrbe apparebant, eaque re illexit Annibalem, ut ad vrbem quasi essent illic omnia tumultus plena, minus composito agmine moueret. Ibi Marcellus proxima patefacta porta, uti præceperat, cum flore equitum in frontem irumpens, conflagit cum hostibus. Mox pedites ex altera porta cum clamore accurrunt. Et dum opponit his partem copiarum Annibal, tertia referatur porta, ex qua reliqui erumpunt, atque omni ex parte instant trepidantibus re inopinata, nec satis valide resistentibus iis quibuscum manus conseruerant, ob incursum posteriorum. Hic primum milites Annibalis ingenti pauore,

A θυρόν καλεῖσθαι, τὸν δὲ Μάρκελλον ἕξιφος, αὐτὸς δ' ὁ Ἀνίβας ἔλεγε τὸν μὲν Φάβιον, ὡς παιδαγωγὸν φοβέσθαι, τὸν δὲ Μάρκελλον, ὡς ἀνταγωνιστήν. ὑφ' οὗ μὲν γὰρ καλύεσθαι κέχθην ἡ ποιεῖν, ὑφ' οὗ δὲ καὶ πάσχειν. πρῶτον μὲν οὖν αἰετώσας πολλῆς καὶ δρασύτητος ἐκ τῆς κρατεῖν τῆς Ἀνίβαν τοῖς στρατιώταις ἐγχομένης, τοῖς ἀποκιδναμένοις τῶν στρατοπέδων καὶ κατήχοντας τὴν χώραν ἐπιπληθύμενος κατέχευε καὶ ὑπομήλισκε τῆς δυνάμεως· ἐπέτα πρὸς Νέαν πόλιν καὶ Νόλαν βοηθήσας, Νεαπολίτας μὲν ἐπέτρῶσεν, αὐτοὺς καθ' αὐτοὺς βεβαίως ὄντας Ρωμαίοις, εἰς δὲ Νόλαν εἰσελθόν, Βασίλιν διῆρεν τῆς βουλῆς τὸν δῆμον ἀνιβίζοντα μετὰ χεῖρας αἰσῆ καὶ κέρτισιν μὴ δυναμένους. ἰὼ γὰρ τις δὴν ἄνηρ ἀγχιμαί τε παρωτῶν ἐν τῇ πόλει καὶ κατ' ἀνδρείαν ἐπιφανής, ὄνομα Βάνδιος, καὶ τῶν ἐν Κάννας παλιότατος ἀγωνιστῶν, καὶ πολλοὺς μὲν ἀνελόντα τῶν Καρχηδονίων, τέλος δ' αὐτὸν ἐν τοῖς νεκροῖς διῆρεν πολλῶν βελῶν κατὰ πλεονεξία, θαυμάσας ὁ Ἀνίβας, οὐ μόνον ἀφῆκεν ἀδελφῶν, ἀλλὰ καὶ δάρα πρὸς ἐθηκεν, καὶ φίλον ἐποίησεν καὶ ξένον. ἀμείβετο μὲν οὖν αὐτῷ τὴν χάριν ὁ Βάνδιος, εἰς δὲ τῶν ἀνιβίζοντων παροχῆς, καὶ τὸν δῆμον ἰσχύων ἐξήγαγε πρὸς ἀποστασιν. ὁ δὲ Μάρκελλος ἀνελθὼν μὲν ἀνδραγαγεῖν ἔπειτα τὴν τύχην, κεχρῖνοι καὶ τῶν μεγίστων Ρωμαίων ἀγώνων, ὡς χροιοιήγειτο. πρὸς δὲ τῶν φύσει φιλαγαθῶν καὶ πιθανῶν ὀμιλία, καὶ πρὸς ἀγαθὰ φιλότιμον ἦθος, ἀσπασταμένου ποτε τῶν Βανδίου αὐτὸν, ἠρώτησεν ὅπως ἀνδραγαθῶν εἴη· πάλαι μὲν δὲ εἶδώς, ἀρχὴν δὲ καὶ πρὸς φασιν ἐπιβύξιος ζῆτον. ὡς γὰρ εἶπεν, Λόχιος Βάνδιος, οἷς ἡσθεὶς καὶ θαυμάσας ὁ Μάρκελλος, ἠγὼ δὲ κείνος (ἔφη) σὺ Βάνδιος, οὐ πλείστος ἐν Ρώμῃ ληρὸς τῶν ἐν Κάννας ἀγωνιστῶν, ὡς μόνου Παύλου Αἰμίλιον τῆς ἀρχῆς καὶ παρολιπόντος, ἀλλὰ τὰ πλείστα τῶν ἐκείνων φερομένων βελῶν ὑποστὰς ὡς σῶμα καὶ ἀναδύξασθαι μέρους; φησὶν ὁ δὲ Βανδίου, καί μιν καὶ πρὸς φησὶν αὐτῶν τῶν θαυμάτων, εἶτα (ἔφη) τηλικαύτα γινώσκοντα φέρων τῆς πρὸς ἡμᾶς φιλίας, ὅτι δὴ πρὸς πρὸς ἡμᾶς; ἢ κακί σοι δοκῶν καὶ μὲν ἀρετὴν ἀμείβεσθαι φίλων, οἷς ἐστὶν ἡμῶν καὶ πρὸς τοῖς πολεμίοις; αὐτὰ φιλοφρονηθεὶς καὶ δόξιασάμενος, ἵππων τε δωρῆσαι πολεμιστῶν αὐτῶν, καὶ δραχμὰς ἀργυρίου πεῖραχθῶσας. ἐκ τούτου βεβαίως μὲν ἰὼ Μάρκελλω πρὸς ἀτης καὶ σύμμαχος, δεινότητος δὲ μίσητος καὶ κατήχους τῶν πανταφρονοῦντων ὁ Βάνδιος. ἦσαν δὲ πολλοὶ καὶ διανοοῦντο, Εἰ τῶν Ρωμαίων ἰπεξιόντων τοῖς πολεμίοις, αὐτοὶ ἀφάρπασσας ἀποκιδνάσας. διὸ συντάξας ὁ Μάρκελλος τῆς δυνάμειν ἐπὶ τὸς παρῆτας πύλας, ἔστησε τὰ σκλοφόμενα, καὶ τοῖς Νολανοῖς ἀφῆκεν ἄπειπε πρὸς τὰ τεῖχη πρὸς πελάξην. ἰὼ οὖν ὄπλων ἐρημία, καὶ τὸν Ἀνίβαν ἐπιστάσας πρὸς ἀγχιμακτότερον, ὡς τῶν ἐν τῇ πόλει παροχῶν. ἐν τούτῳ δὲ καθ' αὐτὸν πύλιν ἀναπέτασεν κελύσας ὁ Μάρκελλος ἐξήλασεν ἔχων μὲν ἑαυτῶν τῶν ἵππων τοῖς λαμφοτάτοις καὶ πρὸς πρὸς καὶ σῶμα, σπεύχον τοῖς πολεμίοις. μετ' ὀλίγον δὲ οἱ περὶ καὶ ἑτέροι πύλιν ἐχώσων μὲν δρόμους καὶ βοῆς. καὶ πρὸς τούτοις, αὐτὸς αὐτῶν Ἀνίβαν μερίζοντος τῆς δυνάμειν, ἢ τεῖχῃ τῶν πύλων ἀεφῶντο, καὶ δὲ αὐτῆς ἐξέθεον οἱ λοιποὶ, καὶ πρὸς κεινὸν πρὸς ἀγχιμακτότερον ἐκ πεπληγμένοις τὰ ἀπρὸς ἀσκήτω, καὶ κακῶς ἀμυνομένοις τοῖς ἐν χειρὶν ἡδὴ

ἀφ' οὗ τις ὑπερὸν ἐπιφρονομένοις καὶ αὐτῶν παρωτῶν οἱ σὺν Ἀνίβαν Ρωμαίοις ἐπέδωκεν, ἀθούμενοι φόβῳ πολλῷ,

καὶ φάσματι πρὸς τὸ στρατόπεδον. λέγονται γὰρ ὑπὲρ πεν-
 τακισχίλιους ἀποθανεῖν, ἀποκτείναντες ὅμως ἑκατὶ ἑκατομύρια
 ἢ πεντακισχίλιους. ὁ δὲ Λίβιος οὕτω μὲν οὐκ ἀβέβαιον ἔχει
 ἡμέρας μεγάλας ἦσαν, οὐδὲ περὶ νεκρῶν ἑκατομύριον τῶν
 πολεμίων κλέος ἢ μέγα Μαρκέλλῳ, καὶ Ῥωμαίοις ἐκ κα-
 κῶν φάσος ἀπὸ τῆς μάχης ἐκείνης ὑπερβαίνει φαντασίαν,
 οὐχ ὡς πρὸς ἀμαχὸν ὁδὸν ἀπῆλθον, ἀλλὰ πρὸς παρὲν
 διωκόμενον ἀφαινεζόμενον πολέμιον. διὸ καὶ πατέρων τῶν
 ὑπάτων ἀποθανόντων, ἐκάλεσε Μαρκέλλον ὁ δῆμος ὅτι
 τὴν ἀφαινεζομένην ἀπὸ τῆς μάχης ἐκείνης ὑπερβαίνει φαντασίαν,
 ὡς ἐκείνος ἦλθεν ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου. καὶ
 πᾶσι μὲν ἀπεδείχθη τῆς ψήφοις ὑπάτος ὅτι βροντήσας
 ὁ δὲ θεὸς, καὶ τῶν ἱερῶν ὅσα ἀσπίδων λιθεμένων ὁ σημεῖον,
 ἐμφανῶς ὅτι καλύψει ὀκιοιῶτων, καὶ δεδιότων τὸν δῆμον, αὐ-
 τὸς ἐξωμόσατο τὴν ἀρχὴν. οὐ μὲν οὖν τὴν στρατείαν ἐφυ-
 γῆ, ἀλλ' αὐτὸς αἰσθηθεὶς, καὶ πάλιν πρὸς Νόλαν
 ἐπόμελθων εἰς τὸ στρατόπεδον, κακῶς ἐποίησε τοῖς ἡρημένοις
 πρὸς τὴν Φοίνικον. ὡς ὅτι εἰς αὐτὸν ἡμέρας βοήθειαν ἐκεί-
 νος ἦκεν, πρὸς ἀποκτείναντα μὲν ἐκ τῆς ἀπαιτίας ὅσα ἔβου-
 λήθη ἀφαινεζομένην, ἔβλεπεν ὅτι πλείστον ἐπὶ ἀρπα-
 γῆν τῆς στρατοῦ, καὶ μηκέτι πρὸς ἀποκτείναντα μάχην, ἐπέ-
 ἦλθεν ἀφαινεζομένην ἀπὸ τῆς ναυμαχίας μεγάλας τοῖς πε-
 ζούσι, καὶ διδάξας πόρρωθεν σιωπῆσαι παρὲν τοῖς Καρχη-
 δονίοις, ἀκρινίως ἀσπίδων ὅσα ὄντας, ἀίχμησι δὲ χρωμένους ἐκ
 χέρος βραχίλιας. διὸ καὶ δοκῶσι τότε δεῖξαι τὰ ναυτὰ Ῥω-
 μαίοις ὅσοι σιωπῆσαι, καὶ φυγῆν ἀποφράσισιν φυγεῖν, ἀ-
 ποβαλόντες ἐξ ἑαυτῶν νεκρῶν μὲν ἡμοιόμοις πεντακισχι-
 λίους, καὶ τῶν ἐλεφάντων, τέσσαρας μὲν πεσόντας, δύο δὲ
 ζῶντας ἀλίνας. ὁ δὲ ἡμέρας τρίτη μὲν τὴν μά-
 χην, ἰππεῖς Γόθρων καὶ Νομάδων μιγάδες ἀποκτείναντες
 ὑπὲρ τοῖς πεντακισχίλιους. οὕτω πρότερον Ἀννίβα τοῦτο πα-
 θόντος, ἀλλ' ἐκ πικρίων καὶ πολυῶν ἔργων σιωπῆσαι ἐ-
 νῶν βαρβαρικῶν ἐστὲν πλείστον χρόνον ἐν μιᾷ γνά-
 μη ἀφαινεζομένην. οὗτοι μὲν οὖν πρὸς παρεμείναν εἰς ἀ-
 πὸν αὐτῶν τῶν Μαρκέλλῳ καὶ τοῖς μετ' αὐτὸν στρατηγῶσι.
 ὁ δὲ Μαρκέλλος ἀποδείχθη ὑπάτος ὁ τρίτος, εἰς Σικελίαν
 ἐπέδρασε. αἱ γὰρ Ἀννίβου πρὸς τὸν πόλεμον ὑπερβαίνει φαντασίαν
 Καρχηδονίοις ἐπῆραν αὐτὸς ἀπὸ λαμβάνεσθαι τῆς νήσου, μάλιστα
 περὶ ἀφαινεζομένην τῶν πρὸς τῆς Συρακούσας, μὲν τὴν Ἰερω-
 νύμου τῆς τυραννίδος τελευτή. διὸ καὶ Ῥωμαίων ἡ ἐκείνη πρὸς
 ἀπεσταλμένη δυνάμις, καὶ στρατηγὸς Ἀππίος. ταῦτα πα-
 ραλαμβάνοντι τὰ Μαρκέλλῳ πρὸς ἐπίπλοισι Ῥωμαίοι
 πολλοί, συμφορὰ κερσημῶσι τοιαύτη. τῶν πρὸς Κάννας
 ἀφαινεζομένην πρὸς Ἀννίβαν, οἱ μὲν ἐφυγον, οἱ δὲ ζῶν-
 τες ἦλθον, ὅσοι πλείστον, ὡς δοκεῖν Ῥωμαίοις ὑπε-
 λελεῖσθαι μηδὲ τοῖς τὰ πείχη ἀφαινεζομένην. τοῖς δὲ ἄρα
 ὅσοι τῆς φρονήματος καὶ μεγαλοψυχίας πλείων, ὡς τε
 τοῖς μὲν ἀίχμαλώτοις ὅτι μικροῖς λύβοις ἀποδίδοντες
 Ἀννίβου μὴ λαβεῖν, ἀλλ' ἀποφαινεζομένην, καὶ πλείονα
 τοῖς μὲν ἀφαινεζομένην, τοῖς δὲ πρὸς τῆς Ἰταλίας
 τῶν δὲ φυγῆς ἀφαινεζομένων ὅτι πλείονα εἰς Σικελίαν ἀποσεί-
 λαι, ἀφαινεζομένην Ἰταλίας μὴ ὅτι βραχίονα ἕως πολεμοῦ-
 σι πρὸς Ἀννίβαν. ἔτσι δὲ τῶν Μαρκέλλῳ ἀφαινεζομένην
 πρὸς πεσόντες ἀφαινεζομένην, καὶ χαμηλὰ κλάβαλοντες αὐτοῖς, ἦ-
 τωσαν τὰς ἐπισημοῦς στρατείας μὲν πολλῆς βίης καὶ δακρύων, ἐπαγγελλόμενοι δεῖξαι δι' ἔργων, ἀτυχία ἡνίκα μάλιστα

A multiq; vulnerib. ad castra vsq; impulsif, terga dede-
 runt Romanis. Cecidisse dicuntur amplius quin-
 que millia, ex Romanis non plus quingentis desi-
 derati. Liuius non tantam affirmat victoriam fuisse,
 neq; stragem tantam editam hostium, gloriam
 certe eximiam Marcello, ac Romanis ingentem
 ex calamitatibus fiduciam eam pugnam artulisse:
 quod in spem venirent nō esse, quicum certabant,
 inexuperabilem, neq; inuictum hostem, sed etiam
 cladibus opportunum. Itaq; altero defuncto con-
 sule, populus absentem reuocauit Marcellum, vt
 eum in locū illius sufficeret, obtinuitq; inuitis ma-
 B gistratibus, vt comitia consularia in aduentum e-
 ius extraherentur, atque omnibus suffragiis crea-
 retur consul. Cæterum quia tonuerat, vitio creatū
 consulem pronunciantibus auguribus, nec obnū-
 tiare aperte populi metu sustinentibus, ipse abdi-
 cauit se magistratu, non tamen imperium detre-
 ctauit, sed proconsul creatus, atq; in castra ad No-
 lam reuersus, agros eorum qui sequebantur par-
 tes Pœni, ferro & igni vastauit. Qui quum prope-
 re supplicias cōtra eum venisset dimicare acie Mar-
 cellus, quum ab Annibale lacefferetur, detrecta-
 uit. Verum quum misisset ille partem copiarū præ-
 datum, nec iam prælium expectaret, infesto exer-
 C citu irrupit in eum. Distribuerat lanceas peditibus
 oblongas, qualibus in prælio nauali vti mos est, do-
 cueratq; eminus eas magna vi in hostes intorque-
 re iaculandi imperitos, qui breuib. spiculis comi-
 nus vtebantur. Quæ causa videtur fuisse cur ea in
 pugna terga dederint Pœni, quicumq; cōcurrerūt,
 ac fcede fugerint. Ceciderunt ex iis quinq; millia.
 Elephanti quatuor occisi, duo capti. Quod verò
 maximi fuit momenti, tertio post die plus trecen-
 tie quites, misti Hispani Numidæq; transfugerunt
 ad eum, id quod Annibali ad eam diem non
 D acciderat, quum ex colluione dissonarum dis-
 crepantiumque coactum nationum ferum ex-
 ercitus in summa consensione per diu conti-
 nuisset. Illorum equitum fideli opera toto eo bello
 vsi sunt Marcellus eiusq; successores. Marcellus
 creatus tertium consul traiecit in Siciliam. Succes-
 sus enim Annibalis excitauit Carthaginenses ad
 asserendam de integro eam insulam, potissimum
 quia omnia Syraculis perturbata post necem Hie-
 ronimi tyranni fuerāt. Qua de causa præmiserant
 eo Romani quoq; legiones & prætorem Appium.
 Eum accipienti exercitum Marcello, ad genua se
 proiciunt magno numero Romani milites ex
 E calamitate huiuscemodi: Qui ad Cannas cum An-
 nibale pugnauerant, partim fugam conscuerant,
 partim viui in potestatem hostium venerant tanta
 multitudine vt non superesse ne qui vivos qui-
 dem tuerentur putarentur Romani. Fuit autem
 adeo elato & magno animo & constantia ciui-
 tas, vt nec captiuos, quum redimere ab Annibale
 paruo liceret, vellet, imo senatusconsulto nega-
 ret, maluitque vt vel interficerentur, vel extra
 Italiam venundarentur. Quicumque fuga euase-
 rant, hos iussit in Siciliam deportari, neque in
 Italiam, dum cum Annibale esset debellatum, re-
 F portari. Hi ergo Marcellū, postquam aduenit, fre-
 quentes adierunt, supplices atque ad genua eius
 procumbentes honestum ordinem militandi po-
 stulauerunt multo ciulatu lacrymisque, re osten-
 suros pollicentes se, al quo infortunio potius

quam ignavia sua cladem illam acceptam fuisse. Eos miseratus Marcellus petiit per literas à senatu ut liceret semper supplere ex iis legiones suas. Verum re multum agitata decreuit senatus, Militibus ignavis senatui videri nihil remp. cōmittendam esse: si M. Claudio fortasse aliter videretur, vteretur iis, dū nequis eorum corona vel dono militari virtutis ergo ab imperatore donaretur. Hoc senatusconsultū momordit Marcellum, ac quū reuersus Romā esset, bello perpetrato Siculo, exprobrauit senatui, quod optime sibi de rep. merito id negasset, ut releuare posset tantū numerum ciuium calamitate. Sub idem tēpus primum laceffit in iuriis Marcellus à prætore Syracusano Hippocrate (qui ut studium suum probaret Carthaginensibus, sibiq; tyrannidem pararet, in finibus Leontinorū multam cædem ediderat Romanorum) vrbē Leontinorū obsessam expugnauit: neminem tamen violauit oppidanorum. Transfugæ tantum, quoscunque cepit, virgis cæsi & securi percussi. Hippocrates autem nuntiū Syracusas præmisit, Marcellum omnes puberes eo in oppido occidisse. Inde tumultuantibus superueniens, vrbem occupauit. Igitur mouit cum omni exercitu Marcellus Syracusas, castrisque prope murum positis, misit in vrbem legatos qui Syracusanos, quid actum in Leontinis esset, edocerent Vbi nihil profectum, quod non sui arbitrii Syracusani essent, quia potestas omnis erat penes Hippocratem, terra marique cœpta oppugnari vrbs. Peditatum omnem Appius admouit: Marcellus cum LX quinqueremibus, omni genere armorum & missiliū instructis, ingentique ponte in octo nauibus colligatis constrato, quo tormentum portabat, aggreditur muros: copia & magnificentia apparatus, suaq; nixus gloria: quæ facile ab Archimede atque eius machinamentis eludebantur. Horum ille tanquam operæpretium nihil instituerat, sed ea fere in geometria veluti luserat. Pridem rex contenderat & induxerat Hiero Archimedem, ut speciem huius artis ab intellectu in opus educeret, & rationem aliqua ex parte per sensum vsu aptatam in medium proferret. Namq; celebratam hanc & decantatam machinalem scientiam principes cœperant mouere Eudoxus & Archytas, hac elegantia illustrantes geometriam & propositiones à demonstratione, quæ ratione & euidencia explicetur, remotas confirmantes sensui obiectis organorum exemplis. Ut illam de duabus mediis lineis à demonstratione alienam propositionem, elementum ad multa delineanda necessarium, vterque organorum molitionibus expromsit, à curuis lineis & sectionibus intermediis quasdam deflectentes. Ut verò in sensu acriter in hos inuectus est Plato, quod corrumpere eos & perdere diceret bonum geometriæ, quæ iis quæ corpore libera essent, & in notione posita animi, relictis ad sensui obnoxia conuerteretur, corporaque rursus assumeret, vbi multum odiosi otii sordidique requireretur: ita eiecta & semota à geometria machinalis ars, diuque à philosophis despecta delituit inter artes militares. Archimedes autem ad regem Hieronem, cuius propinquus & amicus erat, tantula vi quamtumlibet posse, scripsit pondus moueri,

A ἢ δὲ ἀναδρῖαι αὐτῶν τὴν Ἑσπρὴν ἐκείνῳ ἡμοῦν. οἰκτεῖρας οὖν αὐτοῖς ὁ Μάρκελλος, ἐγχαίρει πρὸς τὴν σύγκλησιν, αὐτοῦ μῦθος ἐκ τούτων αἰετῆς ἑρατείας τὸ ὑπολείπον ἀναπληροῦν. λόγων ὅ πολλῶν ἡμοῦν, ἐποίησά τὸ γνώμην ἢ βουλήν, μηδὲν εἰς δημόσια πράγματα δεῖσθαι Ρωμαίοις αὐθροῦτων ἀναδρῶν εἰ ὅ βούλετ' ἡγεῖσθαι Μάρκελλος αὐτοῖς ἴσως, μηδὲν τῶν ἐτ' ἀνδρεία νομιζομένων ἑφαίων καὶ γερῶν τυχεῖν ὑπὸ ἀργήτων. τούτο τὸ δόγμα Μάρκελλον ἠύιασεν, καὶ μὲν τὸν ἐν Σικελίᾳ πόλεμον ἐπαυελθῶν, ἐμέμψατο τὴν βουλήν ὡς αἰτὶ πολλῶν καὶ μεγάλων οὐκ ἔραχθῶσαν αὐτῶν ἑσούτων δυσυχίαν ἐπιδροθῶσασθαι πολιτῶν, τότε δὲ ἐν Σικελίᾳ πρὸς τὸν μὲν ἀδικητικῶν ὑπὸ Ἰπποκράτους Συρακυσίων ἑρατηγῶν, ὅς Καρχηδονίους χειρίζομενος, καὶ τυραννίδα κτώμενος αὐτῶν, πολλοὺς διέφθρε Ρωμαίων πρὸς Λεοντίνοις, καὶ εἴλε τὴν τ' Λεοντίνων πόλιν καὶ κράτος καὶ Λεοντίνοις μὲν οὐκ ἠδίκησεν, τῶν δ' αὐτῶν ὅσοις ἔλαβε μασιγῶσας ἀπέκτεινεν. τῶ δὲ Ἰπποκράτους πρῶτον μὲν λόγον εἰς τὰς Συρακυσίας πρὸς πέμψαντος ὡς Λεοντίνοις ἠβηδὸν ἀποσφάτῃ Μάρκελλος ἐπέβη ὅ τεταραχμένοις ὀπιπεσόντος, καὶ τὴν πόλιν καταλαβόντος, ἀεὶς ὁ Μάρκελλος τῶν ἑρατῶν πρῶτον, πρὸς τὰς Συρακυσίας ἐχάρει, καὶ κατὰ ἑρατῶν πεδύσας πλησίον, εἰσέπειψεν μὲν πρὸς τοὺς ἐπὶ τῶν Λεοντίνους διδάξουσας, ὡς ὅσον ἐν ἰσὺ ὄφελος, μὴ πεῖθομένων Συρακυσίων, (ἐκράτῃ γὰρ οἱ πρὸς τὸν Ἰπποκράτην) πρὸς τοὺς ἐπιπέτο καὶ γὰρ ἀμαχί καὶ θάλασσαν, Ἀππίου μὲν τὸν πεζὸν ἐπαρῶντες ἑρατῶν, αὐτὸς ὅ πεντήρεις ἔχων ἐξήκοντα πύργων δαπῶν ὄπλων καὶ βελῶν πλήρεις. ὑπὸ ὅ μεγάλου ζήλου γατος νεῦν ἐκτὸ πρὸς ἀλλήλας στυδεδεδωμένων μηχανῶν ἀεὶς, ἐπέπλει πρὸς τὸ τεῖχος, τῶ πληθὴ καὶ τῆ λαμπρότητι τῆς ἑρατῶν καὶ τῆ δόξη τῆ πρὸς αὐτὸν ὑποπιθῶς ἢς ἀεὶ λόγος ὄσδεῖς ἰὼ Ἀρχιμήδης καὶ τοῖς Ἀρχιμήδου μηχανήμασιν. ὡς μὲν ἔργον ἀξίον ἀσπυδῆς, ὄσδεῖν ὁ ἀπὸ πρῶτον, γεωμετρίας ὅ παιζούσης ἐγχεῖται πᾶρετρα τὰ πλείστα πρὸς τὸν φιλομηθητικῶν Ἰέρωνος τῶ βασιλέως, καὶ πείσαντος Ἀρχιμήδης βέβαια τῆς τέχνης ἀπὸ τῶν νοητῶν ὅτι τὰ σωματικῶν, καὶ τὸν λόγον ἀμφοτέρωθεν δι' ἀθήσεως μίξασα τῆς χρείας ἐμφανέστερον καταστήσει τοῖς πολλοῖς. τὴν γὰρ ἀγαπωμένην ταύτην καὶ πρὸς τοῖς ὀργανικῶν ἤρξαντο μὲν κινεῖν οἱ πρὸς Εὐδόξον καὶ Ἀρχιμήδου, ποιικίλλοντες τῶν γεωμετρίας γεωμετρίας, καὶ λογικῆς καὶ ἑρατῶν πρὸς τὸν ἀποδείξεως ὅτι ὑπογεῖντα πρὸς βλήματα δι' ἀθήσεως καὶ ὀργανικῶν ἑρατῶν ὑποδείξεων ὡς ὅ πρὸς δύο μέσας ἀλογον πρὸς βλήματα καὶ σφαιρικῶν ὅτι πολλὰ τ' γεωμετρίας ἀνακταῖον εἰς ὀργανικῶν ἐξήκον ἀμφοτέρωθεν κατασκευῶν, μεσοστάθου ἰσῶν ἀπὸ γεωμετρίας γεωμετρίας καὶ τμημῶν μεταρμύζοντες. ἐπεὶ ὅ Ἰέρωνος ἠδρακτικῶν, καὶ διετείνετο πρὸς αὐτοῖς, ὡς ἀπολλύσας καὶ ἀφαιρέσας ὅ γεωμετρίας ἀγαθόν, ἀπὸ τῶ ἀσωμάτων καὶ νοητῶν ἀποδιδ ἑρατῶν ὅτι τὰ ἀθήσεως, καὶ πρὸς ἑρατῶν αὐτῶν αὐτῶν σῶματι, πολλῆς καὶ φορικῆς βασιλεύσου ἑρατῶν δεομένων ὅτι διεκρίθη γεωμετρίας ἐκπεσῶσα μηχανικῆ, καὶ πρὸς ἑρατῶν πολλῶν χροῖον ὑπὸ φιλοσοφίας, μία τ' ἑρατῶν τεχνῶν ἐγχεῖται. καὶ μέντοι καὶ Ἀρχιμήδης,

δης, Ἰέρωνος ὁ βασιλεὺς συγγενὴς ὢν καὶ φίλος, ἐγχαίρει ὡς τῆ δόξη δύναμι τὸ δόξεν βάρος κινήσει δύνατον ὅτι.

καὶ νεανίσκος (ὡς φασι) ῥώμη τῆς ἀποδείξεως, εἶπεν ὡς εἰ γὰρ εἶχεν ἕτερον, ἐκίνησεν αὐτὸν μετὰ εἰς ἐκείνῳ. Ἰαμβόσαντος ὃ τὸ Ἰέρωνος, καὶ δεηθέντος εἰς ἔργον ἔξαγαγεῖν τὸ πρῶτον καὶ δεῖξαι πῶς τῶν μεγάλων κινουμένων ὑπὸ μικρῆς δυνάμεως, ὁλέσθαι πειράμενος τῶν βασιλικῶν, πόνῳ μεγάλῳ καὶ χρεὶ πολλῇ ἰεωλκηθεῖσαι, ἐμβαλὼν δὲ δεξιῶν τε πολλοῖς, καὶ τὸν σιμῆν φόρταν, αὐτὸς ἀπῶθεν κατέβηκε, οὐ μὲν ἀποδείξας, ἀλλὰ ἡρέμα τῇ χρεὶ σείων, ἀρχιμήδην πολυπλάστῃ μηχανήματος πρῶτον ἀγαγεῖν, λείως καὶ ἀποδείξας καὶ ὡς ἄρ' ἀγαθὸς ἰαμβόσαντος ἐπίπτευσαι. ἐκπλαγεὶς οὖν ὁ βασιλεὺς, καὶ σιμῆν φέρων τῆς τέχνης τὴν δυνάμιν, ἐπέσει τὸν Ἀρχιμήδην ὅπως αὐτῷ, τὰ μὲν ἀμυνομένη, τὰ δὲ ἐπιχειροῦντα μηχανήματα κατασκευάσει πρὸς πᾶσαι ἰδέαι πολιορκίας. οἷς αὐτὸς μὲν οὐκ ἐχρήσατο, τὸ βίου δὲ πλείστον ἀπόλεμον καὶ πηρομένην βιώσας, τότε δὲ ὑποήρχεν τοῖς Συρακοῦσι εἰς δέον τὸ πρῶτον καὶ μὲν τὸ πρῶτον, ὁδημοῦργος. ὡς οὖν πρῶτον οἱ Ῥωμαῖοι διχθέντες, ἐκπληξίς ἦν τῶν Συρακοῦσιων, καὶ σιγή, ἀπὸ δέος, μηδὲν αὐτῶν ἐπιπτεῖν πρὸς βίαν καὶ δυνάμιν οἰομένων ἑαυτῶν. χάσαντος ὃ τὰς μηχανὰς τῶν Ἀρχιμήδους, ἅμα τοῖς μὲν περὶ αὐτῶν ἔξοματά τε πηλοδαπέδα καὶ λίθων ὑπερέδρα μεγάλα, ροῖζα καὶ πᾶσι καὶ ἀφερομένῳ ἀπίστω, καὶ μηδὲν ὅλως δὲ βέλτος ἐργάζομαι, ἀπὸ δέος ἀναβρόντων τοῖς ὑποπίπτοντας καὶ τὰς τάξεις συγχρόντων. ταῖς δὲ ναυσὶν ἀπὸ τῶν τεχνῶν ἀφῆκον ὑποκατασκευάσαι κεραῖαι, τὰς μὲν ὑπὸ βέλτοις σπείζοντες ἀπῶθεν ἠθοῦσαι κατέδυν εἰς βυθόν, τὰς δὲ χερσὶ σπείζοντες ἢ σφραῖσιν εἰκασιμένοις γερῶν, ἀνασπῶσαι πρὸς ἄσπερον ὄρητας ἐπὶ τῶν ἀνέδρα πίζον, ἢ δὲ ἀπὸ τῶν ἐνδὸν ἐπιπτεροφύομαι καὶ ἀεζοφύομαι τοῖς ὑπὸ τὸ πῆχος εἰς πεφυκῶσι κρημνοῖς καὶ σκαπέλοις πρὸς ἄσπερον, ἅμα φθῶ πολλῶν τῶν ἐπιπτεῶν σιμῆν φέρων. πολλάκις ὃ μετῴρωντος ἔξαφθεῖσα ναὺς ἀπὸ τῆς θαλάσσης, δευρὸν κατέεισε πειδινομένη καὶ κρημαμένη, θέαμα φεικῶδες ἦν. μέχρι οὗ τῶν ἀνδρῶν ἀπορρίφεντων καὶ ἀσπενδοιθέντων, κενὴ πρὸς πέσοι τοῖς τεύχεσιν, ἢ πρὸς ἰαμβόσαντος τῆς λαβῆς ἀείσης. ἦν δὲ ὁ Μάρκελλος ἀπὸ τῆς ζήτηματός ἐπὶ μηχανῶν, σαμβύκη μὲν ἐκαλεῖτο δι' ὁμοιότητος πρὸς ἀήματος πρὸς τὸ μοισκῶν ὄργανον. ἐπὶ δὲ ἀπῶθεν αὐτῆς πρὸς ἀφερομένης πρὸς τὸ πῆχος, ἔξῃ λατο λίθος δεκατέσσαρος ὀκτώ, εἶτα ἕτερος ἐπὶ τούτῳ καὶ τρίτος. ὧν οἱ μὲν αὐτῆς ἐμπροσθέντες μεγάλα κτύπα καὶ κλύδωνι τῆς μηχανῆς, τὴν τε βᾶσιν σιμῆν φέρων, καὶ τὸ γόμφωμα διείσεισαι, καὶ διέσπασαν τὸ ζήτηματος. ὡς τε τὸν Μάρκελλον ἀπορρῶντον, αὐτὸν τε ταῖς ναυσὶν ἀποπλεῖν καὶ τῆς πῆχος, καὶ τοῖς περὶ αὐτῶν ἀναχώρησιν παρεχούσας. βουλδομένοις ὃ ἐδίδεν αὐτοῖς, ἐπιπυκτὸς, αὐτῶν δὲ νωνται, πρὸς μίξαι τοῖς τεύχεσιν. ποῖς γὰρ τῶν οἷς, οἷς χρῆσθαι τὸν Ἀρχιμήδην, ῥώμην ἰχθῆς, ὑπερπετεῖς ποιήσασθαι τὰς τῶν βελῶν ἀφείσης. ἐντεῦθεν ὃ καὶ τελέως ἀπερῆκεν εἶ), ἀφείσημα τῆς πληγῆς οὐκ ἐχούσης. ὁ δὲ ἦν (ὡς εἶπεν) ἐπὶ τῶν πάλαι παρεσκευασμένων ὀργάνων τε συμμέτρους πρὸς πᾶσι ἀφείσημα κινήσεις, καὶ βέλῃ βραχέα καὶ ἀφείδος οὐ μεγάλα. πολλῶν δὲ καὶ σιμῆν φέρων φαυμάτων οἱ σκαρπίοι, βραχύτοιοι μὲν, ἐντεῦθεν δὲ πληγῆς παρερῆκεσαι, ἀόρατοι τοῖς πολέμοις. ὡς οὖν πρὸς μίξαι οἰόμενοι λαβῆσαι, αὐτοῖς αὐτῶν βέλῃσι πολλοῖς ἐπιπυκτῶντες, πληγῆς περὶ μὲν οὐκ ἐφαλῆς ἐπὶ αὐτοῖς φερόμενοι,

A Iactavit etiam vi nixus demonstrationis, si altera terra suppedicaret, digressum in illam hanc se de se sua emoturum. Id quum Hiero stuperet, atque ut in opus educeret eam quaestionem oraret, molēque aliquam insignem à parva machina ostenderet impulsam, naucm onerariam ex regio emptam navali, que trahi in terram nisi ingenti labore, & per multos homines non poterat, impositis multis vectoribus, onereque solito, ipse procul sedens, non magno conatu, sed sensim caput artemonis manu movēs, rectam nec usquam haesitantem, ac quasi per mare attraxit curi eam. Obstupefactus rex perspecta B artis facultate, perpulit Archimedes ut sibi machinas instiueret ad quamlibet oppugnandi rationem accommodatas, quibus vel ad propulsandum periculum, vel ad oppugnandas vrbes uteretur. His tamen usus ipse non est, quod fere totam vitam in otio & summa fortunæ indulgentia traduxerit. Tunc verò apparatus ille Syracusanis in tempore ad manum fuit, & ipse cum apparatu machinator. Ut igitur muros Romani ex duabus partibus adorti sunt, pavor Syracusanos stupor que ex metu defixit, nihil obfistere contra eam vim & vires posse putantes. At ubi tormenta Archimedes laxavit, simul missilia omnis generis, & ingentis ponderis saxa in terrestres copias horrendo fragore atque impetu delata misit: aduersus eam vim consistere poterat nemo, sed prosternebant confertim eos in quos inciderent, ordinesque turbabant. Naues edita repente ex muris antennarum cornua, partim graui impulsas superne libramento deprimebant, partim ferrea manu vel rostro, ad gruini modum, quum suspendissent ex protra, in puppim statuebant, deinde demergebant, aut per machinas intus attractæ & rotatæ contrarias præruptis saxis, quæ prominebant sub mœnibus, cum magna classiariorum pernicie illidebantur. Aliquoties in sublime nauis sublata, visu horredum, huc atque illuc reuoluebatur, suspendebaturque, donec deiectis nauticis atque confixis muro, inanis impingeret vel decideret remissa. In machinam, quam ex ponte admouit Marcellus, sambuca à similitudine organi musici vocabatur, quum procul etiam adigeretur ad murum, saxum decem talentorum excussum est, alterum inde ac tertium, atque ea ingenti incussa vi & fragore basim conuulserunt machinæ laxaueruntque compaginem atque à ponte diuulserunt. Ita anceps consilii retro cum nauibus cessit Marcellus, terrestribusque E copiis signum receptui dedit. Consilium inde ceperunt nocte muros, si qua fieri posset, subeundi: quia funibus utendum Archimedi contentis erat, interiores milites ictibus tormentorum rarus fore: itaque tela, quod non ex satis magno interuallo torquerentur, plane irrita casura. Ille enim verò multo ante instruxerat ad id accommodata omni interuallo tormenta, & tela breuiora, sed quæ mitterentur densiora, multaque & crebra vulnera inferrent. Iam scorpiones modicos parauerat, qui oculos fallebant hostiū, quibus figerentur ex propinquo. Ut igitur mœnibus successerunt, quum maxime fallere putarent hostē, iterum grando in eos missilium ingesta. Quumque saxa prouoluta velut ad perpendiculum in capita oppugnatum,

πόλιν ἐν ταῖς παλαιόταις τῆς Σικελιωτίδων· εἶλε δὲ Ἰπποκράτους παρὲς Ἀκίλας στρατόπεδον, καὶ κατέκτεινεν ὑπὸ ὀκτακισχίλοις, ὅτι πεσὼν χάρακα βαλλομένων. ἐπέδραμον δὲ πολλοὶ τῆς Σικελίας, καὶ πόλεις ἀπέστησε Καρχηδονίων, καὶ μάχας εἰκόησε πάσας τοῖς ἀντιπαρῆταις πολέμοις, χρόνῳ δὲ παρῖόντι, Δάμπτον Ἰνα Σπαρτιάτιω, ἐκ Συρακουσῶν λαβὼν ἐκπλέοντα ἀγχιμάλιον, ἀξιουμένῳ ὅτι λυθείς τῆς Συρακυσίων κημίσασθαι τὸν ἀνδρα, πολλάκις ὑπὸ τούτου Δαλερόμενος καὶ στυλιόμενος, πύργον Ἰνα κατεσκεύασε, φυλακτόμηνον μὲν ἀμελῶς, ἀνδρας δὲ διυάμενον δεξασθαι κρύφα, τῶ τείχεσι ὅτι βατὸ παρ' αὐτῶν ὄνος. ὡς οὖν τὸ τε ὕψος, ἐκ τῶ πολλὰκις παροίενα καὶ Δαλερόσθαι παρὸς τὸν πύργον, εἰκόηθη καλῶς καὶ κλίμακες παρεσκεύασθαι, ἐορτῶν Ἀρτέμιδι τοῖς Συρακυσίοις ἀρῶντας, καὶ παρὸς οἶνον ἀρμημένους καὶ παρὰ παρὰ φυλάξας, ἔλαθεν οὐ μόνον τὸν πύργον καὶ ἀγχιῶν, ἀλλὰ καὶ κύκλῳ δὲ πύργου παρεμπλήσας ὀπλων, ὡρὴν ἡμέραν ἡμέρας, καὶ τὰ Ἐξάπυλα Δακρύφας. Στερομένων δὲ κινεῖσθαι καὶ ἀρῶσθαι τὴν Συρακυσίων παρὸς τὴν ἀπόσθιν, ἀμα πλυτῶσθαι ταῖς σάλπιγγι χροῖσθαι κελύσας, φυγὴν ἐποίησεν πολλοὶ καὶ φόβον, ὡς ὁσθένος μέρις αἰαλώτου μύοντος. ἔλαθεν δὲ καρτερώτατον καὶ κάλλιστον καὶ μέγιστον. Ἀχραδινὴ καλεῖται, καὶ Δακρὺ δὲ τεχειχίασθαι παρὸς τὴν ἔξω πόλιν, ἧς δὲ μὲν Νέα, δὲ Τύχην ὀνομάζουσι. καὶ τούτων ἐχομένων, ἀμα φαδεία τῆς Ἐξάπυλων ὁ Μάρκελλος κατήξ, μακαριζόμενος ὑπὸ τῷ ὕψει αὐτὸν ἡγεμόνων. αὐτὸς μὲν λέγεται κατὰ τῶν ἀνωθεν καὶ παρῖσκεψάμενος τῆς πόλεως δὲ μέγιστος καὶ κάλλος, ὅτι πολὺ δακρύσθαι, καὶ τὰ μέλλοντα γίνεσθαι συμπαῆσθαι· ἐνοήσας οἷον ὅτι οἶον γήματος καὶ μορφῶν ἀμείψαι μὲν μικρὸν, ἀπὸ τῶ στρατοπέδου Δαφορηθεῖσα. τῆς γὰρ ἡγεμόνων ὁσθεῖς μὲν ἰὼ ὁ ὀλομῆς ἐσαυνοῦσθαι τοῖς στρατιώταις αἰτουμένοις δι' ἄρπαγῆς ὡφελήσθαι. πολλοὶ δὲ καὶ πυρπολεῖν καὶ κατὰ σκάπην ἐκέλευον. ἀλλὰ τῶτον μὲν ὁσθεῖς ὅλως παρῖσκεψο τὸν λόγον ὁ Μάρκελλος, μάλα δὲ ἄκων βιασθεῖς ἔδωκεν ἀπὸ χροῖσθαι καὶ ἀνδραπόδων ὡφελείσθαι, τῆς δὲ ἐλαθέρων σωματίων ἀπείπεν ἀφασθαι δὲ διεκελεύσασθαι μήτε ἀποκτείνασθαι, μήτε ἀγχιῶν, μήτε ἀνδραποδίσασθαι Συρακυσίων. ἐμὲν ἀλλὰ καὶ παρ' ἔγω μετριάσθαι δόξας, οἰκῶν πάχειν ἡγεῖτο τὴν πόλιν, καὶ δὲ συμπαροῦν καὶ δὲ σωμαλροῦ ὁμῶς ἐν τούτῳ μεγέθει χάραξ ἡ ψυχὴ διεφαινε, ὁρῶντος ἐν βραχεῖ χρόνῳ πολλῆς καὶ λαμπαρῆς ἀφανισμὸν ἀδαμονίας. λέγεται γὰρ ὅτι ἐλάττονα τῶτον ἢ τὸν ὕστερον ἀπὸ Καρχηδονίου Δαφορηθεῖσα πλοῦτον ἡμέρας. καὶ γὰρ τὴν ἄλλω πόλιν ἐμὲν πολλὴν χρόνον ἀλοῦσαν ἐκ παρῖσκεψίας ἐβιάσασθαι Δακρύφας, πλὴν τῶ βασιλικῶν χροῖσθαι τῶν τῶν εἰς τὸ δημόσιον ἐξήρεθη. μάλα δὲ δὲ Ἀρχιμήδης πάθος ἰώασε Μάρκελλον. ἔτυχε μὲν γὰρ αὐτὸς πικρὸν αὐτὸν ἀνασχετῶν ὅτι Δακρύφας καὶ τῆ θεωρία δεδωκὼς ἀμα πλὴν τε διδύμοι καὶ τῶ πρόσθιν, καὶ παρῖσκεψο τῶ καπαδρῶ μὲν τῆς Ρωμαίων, ὁσθεῖς τῶ ἀλωσιν τῶ πόλεως ἀφῶν δὲ παρῖσκεψίας αὐτῶν στρατιῶν καὶ κελεύοντος ἀγχιῶν παρὸς Μάρκελλον, ὅτι ἐβούλετο περὶ τῶ τελέσθαι δὲ παρῖσκεψο καὶ καπαδρῶσθαι παρὸς τῶ ἀπὸ δειξιν. ὁ δὲ ὀρῶσθαι καὶ παρῖσκεψο τὸ ξίφος, ἀίθλην αὐτὸν. ἔτεροι μὲν οὖν λέγουσιν ὅτι τῶν μὲν δὲ ὡς ἀποκτενοῦντα, ξιφῆρη τὸν Ρωμαίων· ἐκείνοι δὲ ἰδόντα δέσθαι καὶ ἀπὸ βολῆν ἀμαμείναι βραχεῖω χρόνῳ,

A antiquissimam urbem Siciliae vi capit. Expugnat etiam apud Accilas castra Hippocratis, caesis plus octo millibus, quum munientibus superuenisset. Percurrit insuper late Sicilia: quo tempore reduxit oppida a Carthaginiensibus, fuditque omnes qui conferre signa cum ipso ausi sunt. Per obsidionis moram Damasippus quidam Lacedaemonius, nauigio soluens ex Syraculis, captus a Marcello est. Hunc redimere quum Syraculani cuperent, & saepius de eo congredederetur ageretque, turrimque occulte capere milites posset, propterea quod murus propter eam superabilis esset, cōtemplatur neglectam. Quò quum crebrò commearer & colloquia haberet, estimata exactè altitudo est, ac scala comparata. Festum Dianae Syraculani agebāt. Eum articulum, quum in vinum lusumq; effusi essent, captavit Marcellus, ac priusquam ciues animaduertent, non turrim modò tenuit, sed & mutum antequam dilucesceret corona militum compleuit, Hexapylumq; effregit. Mouentes se & trepidantes ad tumultum Syraculanos tubarū cantus, simulatque ex omni parte auditus est, in fugam omnes concitavit, perculitq; vehementer, omnia teneri ratos. At munitissima & pulcherrima pars amplissimaque restabat, Acradina vocatur, quò muro diuisa ab exteriori vrbe esset, cuius vnam partem Neapolim, Tycham alteram appellant. Has quum teneret, sub luce Marcellus Hexapulo ingressus urbem est, gratulantibus omnibus eius praefectis. Qui, vt ex superioribus locis urbem pulcherrimam maximamq; subiectam oculis vidit, illacrymasse multum dicitur, miseratus imminentem calamitatem, quum subiret cogitatio, quàm foeda facies mox vrbis ex praesenti aspectus direpta a militibus futura esset. Nam inter praefectos nemo erat qui militibus praedam concedi vrbi sibi postulantibus denegare auderet, quum etiam instarent multi vt inflammaretur atq; solo aquaretur. Caeterum id planè abnuuit Marcellus. Concessit tamen, sed id quidem etiam perinuitus, vt pecunia & seruitia praedae essent. Edixit autem ne quis liberum corpus violaret, neve quem interficeret ciuem, vel stupraret, vel in seruitutem raperet. Et quanquam eam adhibuisset moderatione, miserandam tamen conditionem existimabat illius vrbis, doloremq; animi ac mortificatiā vel in tanta gratulatione praeferebat, cernens omnia diuturna felicitate cumulata bona momento horae dissipata. Neq; enim minus hinc praedae captum quàm Carthagine postea fertur. Nam haud multo post, captas proditione reliquas partes vrbis, praeter pecuniam regiam quae in aetariū relata est, vi diripueret. Praecipue caedem Marcellus Archimedis aegre tulit. Erat ille tum forte mente intentus formis: quum autem in eam cogitationem non animum modò, sed & oculos defixisset, non senserat discursum Romanorum, neque captam urbem. Cui quum ex improviso superuenisset miles, qui sequi eum iussit ad Marcellum, noluit priusquam absoluisset propositionem, & adaptasset ad demonstratione: ita iratus miles stricto gladio Archimedes confodit. Alii autores sunt intercurrentem Romanum ilico enses intentasse ei ad necem districtum: illum verò vt respexit, orasse obnixè vt paulisper sustineret,

vt ne quod inuestigabat relinqueret minus abso-
lutum & rude, sed militem, nihil ea re motum, eū
trucidauisse. Tertii memorant, dum fert ad Mar-
cellū instrumenta mathematica, horologia, sphæ-
ras, angulos, quibus magnitudinis solis initur ad
visum modus, intercurrentes milites, quia aurum
eum ferre in vasculo opinabantur, illum intere-
misse. Nam Marcello quidem casum eius acerbū
fuisse, ac percussorem auersatum eum vt nefariū,
& propinquis inquisitis constat habuisse hono-
rem. Sane Romanos quidem exterarū nationes ha-
bebant insignes bello viros & formidabiles in cō-
flictibus, sed quum nullū specimen dedissent faci-
lilitatis, vel humanitatis, vel ciuilitatis, Marcellus
tū ostendisse primus Græcis videtur esse magis in-
signes iustitia Romanos. Ea enim exitit illius in
eos quibus quid negotii erat cū ipso moderatio,
ea etiā in quamplurimas ciuitates & priuatos beni-
gnitas, vt si quid de Ætneis aut Megarensibus
aut Syracusanis consultum fuerit durius, id expē-
sum ferendum iis in quos recidit, quam illis qui in-
tulerunt, potius videatur. Vnum commemorabo
ex multis. Oppidulum Siciliæ est Engium, non
sane amplum, sed peruetustum & dearum præfē-
tia, Matres vocant, nobile. Ædificatum à Creten-
sibus templū aiunt, ostenduntq; hastas aliquot ac
galeas æreas cum inscriptione partim Merionis,
partim Vlyssis, qui eas deabus consecrauerunt.
Huic ciuitati studiosissime partes Pœnorum fouē-
ti princeps ciuium autor erat Nicias vt ad Roma-
nos deficeret, liberrime agens, & propalam in cō-
cionibus, amentiarq; aduersarios coarguens. Illi,
opes eius atq; autoritatem veriti, statuerunt eū vin-
ctum tradere Pœnis. Quod agi iam & asseruari clā-
se quum esset odoratus, irreligiose loquutus est in
vulgus de Matribus, multaq; designauit, quasi ne-
garet & contemneret receptam opinionē de præ-
sentia dearum, gaudētibus inimicis ipsum sibi vl-
trō imminentem quærere perniciem. Quum eum
iam iam prehensuri essent, erat in concione po-
pulus. Hic Nicias quum verba ad populum de
re quapiam deliberanda faceret, in media ora-
tione abiicit se in terram, pauloque post, quum,
vt tali in re solet, immobilem teneret stupor
concionem, caput attollens & circumferens, sub
tremulam vocem grauemque intendit, concita-
uitque paulatim. Vbi conspexit horrore & silen-
tio defixum theatrum, abiecto pallio tunicaque
sciffa exiliit seminudus cursumque ad exitum
theatri tulit, Matrum se futiis vociferans agi.
Quum nemo iniicere manum homini præ reli-
gione neque obfistere auderet, sed cederent om-
nes, extulit se porta, nec vocem vllam vel mo-
tum, qualis lyrophatorum esse & insanorum
solet, prætermisit. Astus conscia fociaque con-
iunx, assumptis liberis, primum pro æde dearum
supplex abiicit se: inde palantem illum præ se ferēs
quærere, nemine impediēte oppido excessit in-
columis: atq; ea ratione Syracusas ad Marcellum
euasere. Post multa exinde facinora & cōtumelias
Enguinorum, quum omnes Marcellus in vincula

A ὡς μὴ καὶ ἀλείπει τὸ ζῆτιοῦ μὲν ἀτελές καὶ ἀθεωρητὸν πῶν τῶν
οὐ φρονήσασθα διαχρήσασθα. καὶ τέλος ἐστὶ λόγος, ὡς
καμίζοντα πρὸς Μαρχέλλον αὐτὰ τῶν μαθηματικῶν ὀργά-
νων, σιμόθρησ καὶ σφαιρας καὶ γωνίας, αἷς ἐναρμότῃ τῶν ἡ-
λίου μέγεθος πρὸς τὴν ὄψιν, τραυλάται πρὸς τυχόντες, καὶ χρυ-
σίον ἐν τῷ τῶν χεῖρας δόξαντες φέρειν, ἀπέκτεναν. ὅτι μὲντοι
Μαρχέλλος ἤλυσεν, καὶ τὸν αὐτόχρησ τῶν ἀνδρῶν ἀπεγρά-
φη καὶ τὰ ἐπιγράψαι, τοῖς δὲ οἰκείοις ἀνδράν ἐτίμησεν, ὁμολο-
γήσασθα. τῶν δὲ Ρωμαίων τοῖς ἐκ τῶν ἀνδρῶν δεικνύον μὲν ἐστὶ
πόλεμον μέλα χρεῖσασθα, καὶ φοβεράν εἰς χεῖρας ἐλθεῖν
B νομιζομένων, ἀγνωμοσύνης δὲ καὶ φιλανθρωπίας, καὶ ὁ-
λως πολιτικῆς ἀρετῆς ὑποδείγματα μὴ δεικνύσαντων,
πρὸς τοὺς δόξαντες τότε Μαρχέλλος ὑποδείξασθα τοῖς Ἕλλησι
δικαιοτέροις Ρωμαίοις. οὕτω γὰρ ἐχρήσασθα τοῖς συμβάλλου-
σιν καὶ πρὸς πόλεις καὶ ἰδιώτας ἀεργήσασθα, ὡς τε εἴπῃ πρὸς
Αἰτίαν, ἢ Μεγαρίεις, ἢ Συρακοσιοῖς, ἔργον ἰσοεργασμέ-
νον οὐκ ἐπιεικῆς αἰσῆς, τοῦτο τῶν πεπονησάντων αἰτία μάλλον
ἢ τῶν πεπονησάντων δόξαντες γρησέναι. μηδὲ σπασθῆναι τὸ ἐνός ἀπὸ
πολλῶν. πόλις ἐστὶ τοῖς Σικελίας Ἐγγύιον, οὐ μεγάλη, ἀρ-
χάια δὲ πόλις, καὶ ἀγαθῶν ἐπιφανῶν ἐνδοξοῦσ ἀσ καλοῦ-
C σι Ματέρως. ἰδρυμα λέγεται Κρητῶν γρησασθα τὸ ἱερὸν καὶ
λόγος ἰσῆς ἐδείκνυσασθα καὶ κερὰν χαλκῆ, τὰ μὲν ἐχρήσασθα
Μηρόνου, τὰ δὲ Οὐλιζοῦ, ποῦ τῆσιν Ὀδυσεῶσ, ἐπιγρησ-
φῆς, ἀνατεθῆσάντων τῶσ θεῶσ. ταῦτις ποσθυμῶσασθα καρ-
χιδονιάζουσαν Νικίας αἰὴρ πρῶτος τῶσ πολιτῶν ἐπέθε-
μέλα χρεῖσασθα πρὸς Ρωμαίοις, ἀναφανδὸν ἐν τῶσ ἐκκλησίῶσ
παρρησία ζῶντος, καὶ κακῶσ φρονοῦσῆς ἐξελέγχων τοῖς
ὑποεναπίοις. οἱ δὲ φοβούμενοι τὴν δυνάμιν αὐτῶσ καὶ τὴν
δόξαν, ἐβουλόσασθα στωαρπάσασθα καὶ πρὸς ἀδουναί τοῖς
Φοίνεσιν. ἀποδύμενος οὖν ὁ Νικίας ἦδη, καὶ πρὸς ἀφουλαπτό-
D μῆκος ἀδήλωσ εἰσάτον, ἐξέφερον ἐν φανερῶ λόγος πρὸς τῶσ
Ματέρων ἀεπιτηδείοις, καὶ πολλὰ πρὸς τὴν νομιζομέ-
νῶσ ἐπιφανῶσ καὶ δόξαν, ὡς ἀπιστῶν καὶ κατὰ φροσῶν, ἐ-
πρῶσασθα ἠδουμένων τῶσ ἐστράδῶν, ὅτι τὴν μεγίστην αἰτίαν αὐ-
τῶσ ἐφ' εἰσάτον ὡσ πείσασθα παρῆχεν. γρησάντων δὲ τῶσ πρὸς τὴν
σύλληψιν ἐπίμθον, ἡ μὲν ἢ ἐκκλησία τῶσ πολιτῶν ὁ δὲ Νι-
κίας μέλα χρεῖσῶσ πρὸς τὴν συμβουλόσων πρὸς τὸν δῆμον, ἐξ-
αίφῆσ ἀφῆκεν εἰς τὴν γῆν τὸ σῶμα καὶ μικρὸν διασλιπῶν,
(ὅσ εἰκὸς) ἠσυχίας σὺν ἐκπλήξῆσ ἠρομένησ, τὴν κεφα-
λίῶν ἐπάσασθα, καὶ πρὸς ἐνεργῶν ὑποεστῶσ φωνῆ καὶ βα-
E ρείῶσ καὶ μικρὸν στωτείων καὶ παρῶστων τὸν ἦχον, ὡσ ἐπῶ-
σασθα φεῖκη καὶ στωπῆ κατεχόμενον τὸ γῆσθον, ἀπορρί-
ψασθα τὸ ἰμάθον, καὶ πρὸς ἠρῆσ ἀμῆκος τὸν χιτανίσκον, ἢ-
μίγμῶσ ἀναπῆδῆσασθα, ἐθεεν πρὸς τὴν ἐξοδὸν τῶσ θεῶ-
σ, φωνῶν ὑπὸ τῶσ Ματέρων ἐλακῶσασθα. μηδενὸς δὲ ὅσλ-
μῶσ ἀφασασθα, μηδὲ ἀπῆρῆσασθα, ἀλλὰ δεῖσασθα ἠρομῶσ,
ἀλλὰ ἐκφροσόμενων, ὅτι τὰσ πύλασ ἐξεδραμῶσ, οὐτε φωνῶ-
ν ἰσῆσ, οὐτε κινήσασθα πρὸς τῶσ δαμῶσων τῶσ καὶ πρὸς ἀ-
φροσῶσ πρὸς ἀμῆκος. ἢ τῶσ γῆσ στωεῖδῶσ καὶ στωτεχῶ-
ζουσα τῶσ αἰδέσ, λαβοῦσα τὰ παιδία, πρὸς τὸν μὲν ἰσῆσ
πρὸς ἐκκλυνδῆσ τοῖς μέλας τῶσ θεῶσ, ἐπέσασθα πρὸς ἠρομῶ-
σων ἐκείνων πρὸς ποῖσ μῆσ ζῆτεῖν, καλύοντες ὁσῆσ, ἀσφα-
λῶσ ἀπῆλθεν ἐκ τῶσ πόλεωσ. καὶ διεσῶσθασ μὲν ἔστωσ εἰς Σὺ-

ερακῶσ πρὸς Μαρχέλλον ἔπει δὲ πολλὰ τῶσ Ἐγγύοις ὑβείσασθα καὶ πλημμελήσασθα ἐλθῶν Μαρχέλλος ἐδῆσ
πρὸς τῶσ, ὡσ ἠμωρησόμενος ὁ δὲ Νικίας ἐδάχρυσε παρῶσ, τέλος δὲ χρεῖσων καὶ γρησάντων ἀποδύμενος παρῆσασθα τοῖς πόλι-

44, ἀπὸ τῶν ἑσθράων εὐξάμενος ἔπιπλαστὸς ἀφῆκε παύ-
 ρας, καὶ τὴν πόλιν εὐδένῃ δῖκασεν, τὴν δὲ Νικίαν χῶραν τε
 πολλὰ καὶ δωρεὰς πολλὰς ἔδωκεν. Ταῦτα μὲν οὖν Ποσειδών-
 νιος ὁ φιλόσοφος ἰσόρησεν· τὸν δὲ Μάρκελλον ἀνακαλουμέν-
 νον τῶν Ῥωμαίων, ὅτι τὸν εἰχῶριον καὶ σιούοικον πόλεμον ἐ-
 πεμπερχόμενος, τὰ πλεῖστα καὶ κέλιστα τῶν ἐν Συρακούσῃσι
 ἐκίνησεν ἀναθημάτων, ὡς αὐτὰ τε πρὸς τὸν Δριάμβον ὄψις
 εἴη καὶ τῇ πόλει κόσμος. Ἐσδὲν γὰρ εἶχεν οὐδὲ ἔγνωσκε πρῶ-
 τερον τῶν κορυφῶν καὶ ἀετῶν. Ἐσδὲ μὲν ἐν αὐτῇ ὁ χῶριον
 τὸ καὶ γλαφυρὸν καὶ ἀγαπώμενον, ὄπλων δὲ βαρβαρι-
 κῶν καὶ λαφύρων ἐν αἴματι ἀνὰ πλεῶς ἔστα, καὶ πρὸς ἐφάνω-
 μένη Δριάμβων ὑπομνήμασι καὶ ἐπαύοις, οὐκ ἴλαρον
 ἐστὶ ἀφοβον ἔσδὲ δὴλόν μὲν ἴαμα καὶ βυφῶντων θεατῶν·
 ἀλλ' ὡς τὰ Ἐπαμεινώνδας Ὁ βοιωτῶν πεδῖον Ἀρεος ὄρχη-
 γραί, Ξενοφάνη τὴν Ἐφεσον, πολέμου ἐργαστήριον, οὕτως
 αἱμοὶ δοκεῖ τις τότε τὴν Ῥώμιον, καὶ Πινδαρον, βαρῆ πο-
 λέμου θεόμομος Ἀρεος πρῶτος εἶπε. ἔσδὲ καὶ μὲλλον ἐποικί-
 μιαν πρὸς μὲν τὴν δῆμον Μάρκελλος, ἡδοναῖς ἐχοῦσαι καὶ
 χῶριον ἑλλητικὴν καὶ πιθανότησιν ἀγαπαιολογίας ὡς τὴν
 πόλιν κοσμήσας, πρὸς δὲ τοῖς πρῶτον ἑσδὲ μετῶν εἶκει ἐκ τῆς Τα-
 ραντικῶν πόλεως ἀλούσης, ἀλλὰ τὰ μὲν ἄλλα χημάσθη καὶ
 τὸν πλοῦτον ἐξέφορησεν, τὰ δὲ ἀγάλματα, μύθησι εἰάσθη· ἐ-
 πέπτον δὲ μνημονολόγῳ, Ἀπολείπω μὲν γὰρ (ἔφη) τοῖς
 θεοῖς τούτοις τοῖς Ταραντικοῖς κεχλωμένοις. Μάρκελλον δὲ
 ἠπείπτο, πρῶτον μὲν, ὡς ὁπίφθονον ποιῶντα τὴν πόλιν, ἐμίον
 αἰδέσθων, ἀλλὰ καὶ θεῶν οἱ ἀγαθὰ ἀγαθῶν ἀγροδίων ἐν αὐ-
 τῇ καὶ πομπηοδίων· ἐπέπα ὅτι τὸν δῆμον εἰρησμένον πολε-
 μεῖν ἡγεωργεῖν, βυφῆσθαι καὶ ῥαθυμίας ἀπέσθη ὄντα, καὶ κατὰ
 τὴν Εὐειπίδειον Ἡρακλέα, Φαῦλον ἀκομψονόν, τὰ μέγιστα
 τε ἀγαθόν, ἀλοῦσιν ἐπέπλεον καὶ λαλιασθεῖ τεχνῶν καὶ τεχνί-
 τῶν ἀσφύδῳ καὶ ἀσφύδῳ πρῶτον πρὸς τὴν πόλιν πολὺ μέγος
 τὴν ἡμέρας· οὐ μὲν ἀλλὰ τούτοις ἐσεμνύετο καὶ πρὸς τοῖς
 ἑλληνας, ὡς τὰ κατὰ καὶ τὰ ἰαματὰ τῆς ἑλλάδος ἐκ
 ἐπιταμένους ἡμῶν καὶ ἰαματῶν Ῥωμαίων διδάσας, ἐπι-
 σαμῶν δὲ τῶν ἑσθράων τῶν Μαρκέλλω πρῶτον Δριάμ-
 βον, ἐπεὶ καὶ πρῶτος ἰνῆς ὑπολιπείσθησαν ἐπὶ πρὸς Σικε-
 λίαν, καὶ φθόνον εἶχεν ὁ τρίτος Δριάμβος, σιωπῶν αὐ-
 τοῖς τὸν μὲν ἐντελή καὶ μέγαν εἰς τὸ Ἀλβανὸν ὄρος ἐξελά-
 σασθαι, τὸν δὲ ἐλάτῳ κατὰ γαῖαν εἰς τὴν πόλιν· ὄντα ἄν ἑλλη-
 νες, ὅταν δὲ Ῥωμαῖοι καλοῦσιν. πέμπει δὲ αὐτὸν ἐκ ἐπὶ τῆς
 τε, Δρίππου βεβηκῶς, ἔσδὲ δὲ ἀφῆκε ἔχων ἐφάνον, ἔσδὲ πε-
 ρισαλιπείμῳ, ἀλλὰ πέποις ἐν βλαύταις, ὑπο αὐλίτῶν
 μάλα πολλῶν, καὶ μυρρίνης ἐφάνον ἐπιχειρῶν· ὡς ἀπό-
 λεμος, καὶ ἡδὲ ὄφελῳ μᾶλλον ἢ κατὰ πλεῖστα. ὁ καὶ μέ-
 γιστον ἐμοὶ τεκμήριον ἐστὶ τῆς ἐσοπῆς πρῶτος ἑσδὲ ἀλλὰ μὴ μεγέ-
 ῃ διωρεῖσθαι τοῖς Δριάμβοις δὲ παλαμόν. οἱ μὲν γὰρ μὲν μά-
 χης καὶ φόνου τῶν πολεμίων ἐπιχερῆσθαι, τὸν Ἀρῆιον ἐ-
 κείνον, ὡς εἶοικε, καὶ φοβεροῦ ἐίστην, ὡς τὰ ἐν τοῖς καταρμοῖς
 τῶν γρατοπέδων εἶωρεσθαι, ἀφῆκε πολλῆν κατὰ εἶσαντες τὰ
 ὄπλα καὶ τοῖς αἰδρας· τοῖς δὲ πολέμου μὲν μὴ δεηθεῖσθαι ἔ-
 τηγῆς, ὀμιλία δὲ καὶ πειθοῖ καὶ ἀφῆκε λόγου πρῶτον θεομοῖς
 κατὰ, οἱ δὲ ἐπιταμῆσαι τὴν ἀπόλεμον τῶν τῶν καὶ πρῶτον μὲν ἀπὸ
 νησὶς μέγος· καὶ ὁ μύρτον, Ἀφροδίτης φυτὸν, ἡ μάλιστα θεῶν ἀπὸ
 βία, πολέμοις, ἔσθασθαι πρῶτον τὸν Δίασμον
 (ὡς οἱ πολλοὶ νομίζουσιν) ὁ Δριάμβος ἐστὶ ὀνομάσθηται· (καὶ γὰρ
 ἐκείνον ἐφθλάσονται καὶ ἀδοντες πρῶτον ἐπιταμῆσαι)

A est exorsus ab inimicis. Ita fractus ille liberauit
 omnes, Niciam verò lato agro muneribusq; am-
 plis donauit. Hæc mandauit memoriæ Posidonius
 philosophus. Porro Marcellus reuocatus à ciuitate
 Romana ad propinquum & suburbanum bel-
 lum, ad suum illustrandum triumphum, & ad de-
 corandam urbem, deportauit plurima atque pul-
 cherrima ornamenta Syracusarum. Nihil enim
 habuerat aut viderat ante Roma illarum rerum
 politiarum & exquisitarum, neq; quicquam erat i-
 bi huiusce elegantiae vel fabri facti vel sciti. Barba-
 ricis armis spoliisque; cruore conspersis referta, atq;
 B vndiq; triumphalibus redimita ornamentis & tro-
 phæis non placidum vel amœnum, vel meticulo-
 forum hominum spectaculum aut delicatarum e-
 rat, sed vt Bœotiae campos Martis orchesteram E-
 paminondas, Xenophon belli officinam Ephe-
 sum, ita, mea quidem sententia, Romam tum Sa-
 turnigenæ templum armifoni, vt Pindari verbis
 vtar, appelles. Vnde gratior ad populum Marcellus
 fuit, qui urbem deliciis exornasset, quæ Græcum
 haberent leporem, gratamque varietatem præberent
 spectantibus: maioribus natu, Fabius Maximus,
 nihil enim ille huius generis attigit, neque transiit ex
 Tarento capto. Pecuniam & opes egeffit, signa moueri
 interdixit. Addidit etiam id quod vulgo fertur,
 C *Relinquamus Tarentinis deos hosce iratos.* Marcellum
 verò reprehendebant, primum quod inuidiam conflaret
 vrbis, in qua etiam de diis velut captiuis triumpharetur,
 nedum de hominibus, deinde quod enutritam in bellis
 & agricultura plebem, quæ luxum vel socordiam
 non gustauerat, & vt de Hercule Euripides ait,

Rudem artium malarum & rectam in maximis,

in otium coniecisset, & loquacitatem de artificiiis
 artificibusq; garricendi, plurimum temporis ea in re
 terentē. Enim verò gloriabatur ille vel apud Græcos
 ob id, quod quæ elegantia apud ipsos atq; vifenda
 essent, rudes ad id tēporis eorum Romanos docuisset
 colere ac suspicere. Quum verò impedirent inuidi ne
 triumphans in urbem Marcellus inueheretur, quod
 reliquiae belli in Sicilia quædam essent, & in oculos
 hominū incurreret tertius triumphus, cessit ipse.
 Triumphauit in monte Albanico, inde ouans urbem
 iniit. ouans autem, non inuehitur curru, neq; laureatus,
 neq; concinitur tubis, sed pedibus ingreditur calciatus,
 modulantiibus multis tibiis, coronam gestat myrteam
 sicut pacatus, gratus aspectu magis quam metuendus.
 vnde coniectura ducor, inter ouationē & triumphum
 non ex magnitudine rerum gestarū, sed ex modo fuisse
 olim discrimen. Qui enim signis collatis & cæsis
 hostibus victores redissent, Martialem illum & trucē,
 meo iudicio, ducebant triumphum, & vt moris erat
 in lustrando exercitu, multa lauro arma militesque
 excolebant: at qui citra vim beneuolentia, gratia,
 & verbis confecissent rem, iis ducibus pacati huius
 & plausiblem celebritatem dabat mos. Nam pacis
 insigne tibia est, & myrtus Veneris planta, quæ à vi
 & bello præter cæteros deos deasque abhorret. Ouat-
 io non est dicta, vt plerique existimant, πρῶτον
 τὸν Εὐασμόν, quia agant eam clamore & cantu
 Bacchico,

verum Graeci ad patriam vocem detorserunt eam A dictionem, putantes id decoris etiam ad Liberum patrem, quē Eύιον & Θρίαμβον appellamus, ex parte referri. Res autem aliter se habet. Triumphantibus enim bouem immolare imperatoribus moris erat, ouantibus ouem: hinc ouationem dixere. At verò operæpretium est Laconicum legislatorem, qui contra ac Romanus instituit sacrificia, cōtemplari. Siquidem Lacedaemone dux deposito imperio, qui astu vel blande agendo rem susceptam confecerat, immolabat bouē: gallum gallinaceū, qui acie. Qui, quanquam essent bellicosissimi, excellentiorem tamen ac magis congruentem ducebant homini rem dicendi facultate & solertia perperatam quam vi & virtute. verum utrum horum rectius sit relinquere in medio. Marcello quartum consule subornauerunt Syracusanos inimici eius, ut Romam venirent accusatum eum, questumque apud senatum, contra fœdus indigna se & hostilia passos. Erat forte in Capitolio Marcellus, vbi sacra faciebat, quum senatū nōdum dimissum supplices rogauerunt Syracusani ut dicendi sibi potestatem & postulandi faceret. Eos collega Marcelli emouit curia, indigne ferens ea absente moueri Marcello. Quod ille vbi intellexit, propere ad fuit. Ac primum, ut cōsul, praesedit, ad senatum de rebus aliis referens: vbi illæ explicatae res fuere, surgens de sella transiit ut priuatus eū in locum vbi dicere causam solent rei, facultatemque Syracusanis sui accusandi dedit. Illi verò vehementer cōsternati maiestate eius & confidentia fuere, visque horrenda armati longe in praetexta visa est terribior ac seuerior. Tandem animati tamen ab æmulis Marcelli, instituerunt accusationem, mistamque comploratione & querimonia habuerunt orationem, cuius hæc erat summa, socios & amicos populi Romani ea se passos quæ multis hostibus inferre ceteri imperatores noluerant. Ad ea respondit Marcellus, quum multa in populum Romanum hostiliter fecissent, nihil eos tamen passos esse, nisi quæ bello victi & vi capti hostes quin patiuntur, non posset impediri. Sua autem ipsorum culpa captos, quia omnia tentantem audire se nolissent: neque eos tyrannorum vi in bellum tractos, imo, ut bellum gererent, illos tyranni diimpositos fuisse. Finitis orationibus ac Syracusanis de more curia eiectis, Marcellus reliquit ad rogandas sententias collegam, simulque cum illis templo excessit, & expectauit pro valuis, curiæ, nec metu ex accusatione, nec in Syracusanos ira de gradu suo motus, sed exitum causæ perquam operiens ciuilitate & modeste. Perrogatis sententiis & senatusconsulto secundum Marcellum facto, proiecerunt se ad genua eius Syracusani cum lacrymis, obsecrantes ut veniam daret presentibus sibi, mouere: utque miseria reliquæ ciuitatis, gratam eam memoremque benefactorum fore. Ita lenitus Marcellus, & cum his rediit in gratiam, & cæteros Syracusanos in fidem & clientelam recepit. Libertatem quam iis reddiderat, ipsorumque leges ac res quæ reliquæ erant, comprobauit senatus. Quorum causa cum alios honores decreuerunt Marcello Syracusani, tum legem tulerunt, siquando in Siciliam venisset Marcellus

Α δὲ ὑπὲρ Ἑλλήνων εἰς τὸ σωήτης αὐτοῖς παρήκται τοῦτομα, πεπεισμένων ἅμα καὶ Διονύσιον τὴν ἑμῆς παρρησίας, ὃν Εύιον καὶ Θρίαμβον ὀνομάζουσι. οὐχ οὕτω ἔχει δὲ ἀληθές, ἀλλ' ἐπὶ μὲν τὰς μεγάλας θρίαμβοῦ βουθυτείν πατριονίω τοῖς στρατηγῶσι, ἐπὶ δὲ τούτῳ παρρησίας ἔχον. ὅσα δὲ τὰ παρρησίας Ῥωμαῖοι καλοῦσιν, ἐκ τούτου καὶ τὸν θρίαμβον ὅσων ὀνόμασαν. ἀξίον δὲ καὶ τὸν Λακωνικὸν ἀποθεωρῆσαι νομοθετικῶν ὑπερβαίνοντων Ῥωμαῖκῶν πάσαις τῆς θυσίας. θύει γὰρ ἐν Σπαρτῇ τῆς ἀποστρατήγων ὁ μὲν δι' ἀπάτης ἢ πειθοῦς ἐβούλεται ἀγαθὰ εὐχάριτος, βοῦν· ὃ δὲ ἀγαθὰ μάχης, ἀλεξφύσια. καὶ ἄφ' ἧς ὄντες πολεμικάτοι, μέγιστα καὶ μάλλον ἀνδραγαθῶν ἀπέπυσαν ἡρωῖο τὴν ἀγαθότητος καὶ σωέσεως παρρησίας ἢ τὴν μὲν βίας καὶ ἀνδρείας. ταῦτα μὲν οὖν ὅπως ἔχει σκοπεῖν πάρεστι. τὸ δὲ Μαρκελλοῦ τὸ τεταρτὸν ὑπατεύοντος, οἱ ἔχοντες Συρακυσίοις ἀπέπεισαν εἰς Ῥώμιον ἀφικόμενοι κατηγορεῖν καὶ καταβῶσιν παρρησίας τὴν σύγκλητον ὡς δεινὰ καὶ παρρησίας πεποιθότας. ἔτυχε μὲν οὖν ἐν Καπιτωλίῳ θυσιᾷ ἵνα συτελεθῶν ὁ Μαρκελλος ἐπὶ τὴν συγκαταζόμενῃ τῇ γεροσίᾳ τῆς Συρακυσίων παρρησιῶν, καὶ δεομένων λόγων τυχεῖν καὶ δίκης, ὁ μὲν σωάρχων ἐξείρηται αὐτοῖς, ἀνδραγαθῶν ὑπὲρ τοῦ Μαρκελλοῦ μὴ παρρησίας. ὃ δὲ Μαρκελλος ἀθύς ἤκεν ἀκούσας· καὶ παρρησίας μὲν ἐπὶ τῷ δὲ φερον κατῆσας, ὡς ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἔπειτα τῆς ἄλλων τέλος ἔχοντων, κατῆσας δὲ τὸ δὲ φερον, κατῆσας ὡς παρρησίας, εἰς τὸν τόπον ἐπὶ λέγειν εἰώθασιν οἱ κρινόμενοι. τοῖς Συρακυσίοις ἐλέγχον αὐτὸν παρρησίας. οἱ δὲ δεινὰς μὲν συτελεσθῆσαι παρρησίας τὸ ἀξίωμα καὶ τὸ πεποιθὸς τῶ ἀνδρός, καὶ ὃ ἐν τοῖς ὅπλοις αὐτοῦσας, ἐπὶ μάλλον ἐπὶ τῇ ἀπειροφυρῶ φοβερόν ἡρωῖο καὶ δυσαντὶς βλεπτοῦ. οἱ μὲν ἀλλὰ καὶ παρρησίας ἰσχυρόντων αὐτοῖς τῆς ἀγαθότητος μενῶν παρρησίας τὸν Μαρκελλον, ἤρξαντο τῆς κατηγορίας, καὶ διεξῆλθον ὄλοφουρμῶν ἵνα μεμιγμένῃ δικοστολογίᾳ· ἥς ἔκ τὸ κεφάλαιον, ὅτι σύμμαχοι καὶ φίλοι ὄντες Ῥωμαῖοι, πεποιθῆσιν ἀ πολλοῖς τῆς πολεμίων ἔτεροι στρατηγῶν μὴ παρρησίας ἔχασαν. παρρησίας τὸ Μαρκελλος ἐλέγχε, ὡς δὲ τὴν πολλὰν ἂν δεδράκησιν Ῥωμαῖοις κακῶς, ὅθεν πεποιθῆσιν πλὴν ἀ πολέμου καὶ χεῖρος ἀλόγους ἀνδραγαθῶν κωλύσασθαι παρρησίας οὐ δυνατοῖ ὅστιν. οὕτω δὲ ἀλώσασθαι αὐτοῖς, πολλὰ παρρησίας πεισθῆσαι μὴ ἐβελήσασθαι. οὐ γὰρ ὑπὸ τῆς τυραννικῆς πολεμίας βιασθῆσας, ἀλλὰ κακείνοις ἐπὶ τὰς

Ε πολεμῶν ἐλέσθαι τυραννῶσας. λεγόντων δὲ τῆς λόγων, καὶ μερισθῆσιν (ὡς παρρησίας) ἐκ τῆς βουλῆς τοῖς Συρακυσίοις συτελεσθῆσιν Μαρκελλος, ἐπὶ τῶ σωάρχου ποιησάμενος τὴν σύγκλητον· καὶ παρρησίας τῆς θυσιᾷ τῆς βουλῆς τῆς διέτελεσθαι, οὔτε φοβῶ ἀφ' ἧς δίκῃ, οὔτε θυμῶ παρρησίας τοῖς Συρακυσίοις, τῆς σωήτης μετὰ βάλων κατῆσθαι, ἀλλὰ παρρησίας πόνου καὶ κρομῶσιν τῆς δίκης τέλος ἐκδεχόμενος. ἐπεὶ δὲ διωκθῆσθαι ἀγῶμα, καὶ κινῶν ἀπεδείχθη, παρρησίας πῆπτοισιν αὐτοῖς Συρακυσίοις, μὲν δακρύων δεόμενοι τὴν ὄργην τὴν εἰς αὐτοῖς ἀφίεσθαι τοῖς παρρησίας, οἰκτεῖσαι δὲ τὴν

Ἄλλῃ πόλιν, μεμιγμένῃ ὡς ἔτυχεν αἰεὶ καὶ χεῖρ ἔχουσαι. ἐπὶ τῆς ἀσθεῖς οὖν ὁ Μαρκελλος, τούτοις τε διηλλαγῆ, καὶ τοῖς ἄλλοις Συρακυσίοις αἰεὶ τὴν παρρησίας ἀγαθὸν διετέλει.

καὶ τὴν ἐλευθερίαν ἡ ἀπέδωκεν αὐτοῖς, καὶ τοῖς νόμοις, καὶ τῆς κτημάτων τὰ παρρησίας βέβαια παρέσθαι ἢ σύγκλητος. αὐτὸν ἂν ἄλλας τε ἡμᾶς ὑπερφύσας ἔχε παρρησίας, καὶ νόμον ἔθετο τούτων, ὅπου ἂν ἐπὶ τῆς Σικελίας Μαρκελλος,

ἢ τῆς ἐκρήσων πῆς αὐτῆ, τερφανφορεῖν Συρακείοις καὶ
 θύειν τοῖς θεοῖς. οὐκ ἔπειτα ἔπειτα παρὲς Ἀννίβαν, καὶ
 τῆς ἄλλων ὑπᾶτων καὶ ἡγεμόνων σχεδὸν ἀπόρτην μετ' τὰ εὖ
 Καινῆς, εἰς ἑρατηγήματι τὰς φυρμαχίαν χρωμένω ἀπὸ τῆς
 αἵδρα, ὡς ἀπατήσθαι δὲ καὶ συμπλέκεσθαι μηδενὸς
 ὁλμώντος, αὐτὸς ὅτι τὴν ἐναντίαν ὄρμησεν ὁδὸν, οἰόμενος
 τῷ δοκιμῷ καταλύειν Ἀννίβαν χροίω, παρῆτον ἐκτει-
 ρεῖσθαι ὑπὸ κείνου λήσεσθαι τὴν Ἰταλίαν· καὶ τὸν Φά-
 βιον αἰτῆς ἀσφαλείας ἐρόμενος, οὐ καλῶς ἔχον ἰαδαίαι οὐ
 νόσημα τῆς πατρίδος, ἀξιμένοντα τῆς Ῥώμης μῦθον ἔχον
 σιωποῦσθαι τὸν πόλεμον, ὡς ἀρ' ἰαδαίαι τοῖς ἀπόλοις καὶ
 δόλοις παρὲς τὰ βουθῆματ' αὐτῆς νόσου, ὡς ἀκμῶ τῆς δυ-
 νάμειας ἐξαλαλώσθαι ἡρώμηνος. ὡς ἔπειτα μὲν οὖν τὰς Σαν-
 νικὰς πόλεις μεγάλας ἀφεσ' ὠσας ἔλυν, οἰόν τε πολὺ ἀ-
 ποκείμενος ἐν αὐταῖς, καὶ χροίματα, καὶ τοῖς φυλάσσοις
 Ἀννίβου ἐρατεῖας, πειραλίους ὄντας ἔλαβεν. ἔπειτα τὸ
 Ἀννίβου Φούλβιον Γναῖον ἀγῆπατον ἐν Ἀπουλίᾳ κατακτεί-
 νησθε μὲν αὐτὸν σιῶ ἔνδεκα χιλιάσιν, κατακτείναντες δὲ
 τῆς ἐρατεῖας οὐκ ἐπείσαν, ἔπειτα μὲν οὖν Ῥώμην χροίματα,
 τοῖς πόλεσι τῶν ἀκαλῶν ἀρρῆν. αὐτὸς γὰρ ἡδὴ βαδίζειν
 ὡς ἀφέλοιτο τ' ἵκεν Ἀννίβου. καὶ ταῦτα μὲν οὖν Ἀννίβου
 σιῶ ἀναγνωσθέντα τὰ χροίματα, μὴ τῆς λύπης ἀφελῆν, ἀλλ'
 τὰ φόβω παρορθεῖναι· τῶν Ῥωμαίων μεῖζον ἡρώμηνων
 τὸ γερνότος οὐκ ἐκδύσθαι μόνον, ὅσα Φουλβίου κρείττων ἴκν
 Μάρκελλος. ὅ, ὡς ἀρ' ἔγραψεν, ὄντως Ἀννίβαν διώκων εἰς
 τὴν Λουκτανίαν ἐπέβαλεν, καὶ αὐτὴν πόλιν Νομιστρῶνα κα-
 τήμενος ὡς ἄφρον οὐκ ἔλαβεν, αὐτὸς ἐν ταῖς πε-
 δῶκατες ἐρατοῦσθαι. τῆ δ' ὑπεραίῳ παρῆτος εἰς μά-
 χην παρὰ τὰς οὐρὰς οὐκ ἔπειτα, καὶ καταβαίνοντος Ἀννίβου,
 σιωποῦσθαι μάχην, κρείσθαι ἐλαβοῦσθαι, ἴκν ἔπειτα μετὰ
 λύν ἡρώμηνων. ἀπὸ γὰρ ὄρας ἔτι τῆς συμπεσοντες, ἡδὴ σὸς
 τοῖς μόλις διέλυσαν. ἅμα δ' ἡμέρα παρορθεῖν αὐτῆς οὐ
 ἐρατεῖα, παρῆτος ἔπειτα τῶν νεκρῶν, καὶ παρορθεῖν
 ἀναγνωσθέντα τῶν νίκης τὸν Ἀννίβαν. ἀναγῆσθαι
 ὅ κείνου, σκυλίνας τοῖς πολεμίοις νεκροῖς, καὶ τὰς τοῖς
 φίλοις, ἔδωκεν αὐτῆς, καὶ πολλὰ μὲν ὑφέντος ἐπέδρας, ὡς ἀρ'
 μιᾶ παρορθεῖν, ἐν ὅ πᾶσι τοῖς ἀκεθολισμοῖς πλείστον ἐ-
 χον ἔταυμάζετο. ἔπειτα τῶν ἐρατεῖων ἐπέφροντων, ἔδωκε
 τῆ βουλῆ μάλλον ἐκ Σικελίας τ' ἔπειτα ὑπᾶτων ὑπᾶτον,
 ἢ Μάρκελλον Ἀννίβα σιωπρημῶν κινεῖν. ἐλθόντα δ' ἐκεί-
 λθεν εἰπεῖν δικτάτωρα Κόνιον Φάβιον. ὁ γὰρ δικτάτωρ οὐκ
 ἐστίν· ὡς τῶν πλείστοις ὡς τῆς βουλῆς ἀρετός. ἀλλὰ τῶν ὑ-
 πᾶτων πῆς ἡ τῶν ἐρατεῖων παρορθεῖν εἰς τὸν δῆμον, ὄν αὐτῶ
 δοκεῖ λέγει δικτάτωρα· καὶ ἀρ' τοῦτο δικτάτωρ ὁ Ῥηθῆς
 καλεῖται· οὐ γὰρ λέγειν, Δίκερε Ῥωμαῖοι καλεῖσθαι. ἐνοιοῖ τὸν
 δικτάτωρα, τῶ μὴ παρορθεῖν ἡ φῆνον ἢ χροίματα, ἀλλ'
 ἀφ' αὐτῶ τὰ δοξασθαι παρορθεῖν, ἔπειτα ὠνομάσθαι. καὶ
 γὰρ τὰ ἀναγνωσθέντα τῶν ἐρατεῖων, ἔπειτα μὲν οὖν ἀρ'
 πύματ', Ῥωμαῖοι ὅ ἐδικῆ παρορθεῖσθαι. ἔπειτα ὅ ἐλ-
 θῶν ἀπὸ τῆς Σικελίας ὁ τῶ Μάρκελλον σιωπρημῶν, ἔπειτα
 ἐβούλετο λαβεῖν δικτάτωρα, καὶ βιασθεῖναι τῶν ἡρώμηνων
 μὴ βουλόμενος, ἐξέπλυνε νυκτὸς εἰς Σικελίαν· ἔπειτα ὁ
 μὲν δῆμος ὠνόμασεν δικτάτωρα Κόνιον Φάβιον. ἢ βουλῆ δ'
 ἔγραψε Μάρκελλον καλεῖσθαι τῶν εἰπεῖν ὅ, ὅ πειθεῖς αὐτῆ περὶ
 σιωποῦσθαι τῶ δῆμου τῶ ἡρώμηνων· αὐτὸς ὅ, πάλ-
 λι ἀγῆπατος εἰς τὸ πῶν ἀπεδείχθη. σιωποῦσθαι τῶ Φάβιον
 Μάρκελλον, ἔπειτα κείνους μὲν ὅτι χροί Ταραντῆσις,
 αὐτὸς

A posterive eius, ut coronati sacra diis Syracusani fa-
 cerent. Inde contra Annibalem mouit. Quum ve-
 rò cæteri cōsules & imperatores à clade Cannen-
 si penè omnes vna arte, ne manus conferent
 cum Annibale, vterentur, neq; satis animi ad con-
 ferenda cum eo signa, aut ad congregiendum a-
 cie haberet quisquam, diuersam hic inuit rationē,
 existimans, quod consumpturum Annibalem vi-
 debatur, eo aecisum ab illo pedetētim iri Italiam,
 & Fabium, qui nimium cautus erat, dum expectat
 ut vnà cum tabescentibus viribus extingueretur
 bellum, timidorum & pauidorum more medico-
 rum, qui medicinam adhibere verentur, moran-
 tes dum morbum inclinatio virium tollat, parum
 rectè censens patriæ morbo mederi. Ac primū
 magnæ in Samnitibus vrbes, quæ defecerant, ve-
 nerunt in potestatem eius. Ingentem numerum
 ibi frumenti & pecuniæ inuenit, & tria millia mi-
 litum Annibalis, qui præsidii causa erant iis in lo-
 cis relictæ, cepit. Post proconsule Cn. Fulvio in A-
 pulia ab Annibale cum vndecim tribunis mili-
 tum cæso, atque exercitu etiam magna ex parte
 contrucidato, per literas populum bono animo
 esse iussit, ire se iam in Annibalem, ut pellat eum
 ea regione. His recitatis literis, autor Lilius est
 non solum non alleuatum luctum, sed cumula-
 tum etiam fuisse timore. Quippe hoc Romani gra-
 uius expectabant imminens præterito discrimen,
 quo Fulvio præstantior esset Marcellus, qui illico
 ut scripserat, in Lucanos aduersus Annibalem
 transgressus, ad Numistrone eum adeptus est,
 locoque plano, quum ille editos collesteneret,
 posuit castra, ac postridie in aciem prior eduxit.
 Nec detrectauit Annibal. Pugnatum est acriter &
 diu, sed incerta victoria. Ab hora tertia quum cō-
 currissent, nox ægrè diremit pugnantes. Postero
 die à sole orto eduxit iterum copias, atq; inter cæ-
 sa cadauera instruxit, laceßens Annibalem, ut de
 victoria, vtri cederet, dimicaret. Vbi ille mouit
 castra, lectis hostium spoliis Marcellus, suisq; cre-
 matis, vestigiis eius institit. Quum insidias subin-
 de ille struxisset Marcello, haud potuit eum vn-
 quam circumuenire. Tumultuariis præliis, quæ
 fuerunt secunda omnia Marcello, tantam de se fa-
 mam excitauit, ut quum tempus comitorum in-
 starer, visum senatui sit alterum consulem potius
 ex Sicilia reuocare, quàm instantem Annibali a-
 uocare Marcellum. Cui, vbi adfuit, iusserunt pa-
 tres ut dictatorem diceret Q. Fabium. Quippe nõ
 E à populo dictator neque ab senatu creatur, sed
 aut consul aut prætor pro concione, quem proba-
 uit, dicit dictatorem. unde is à dicendo dictator
 appellatur. Alii, quòd neque ex senatusconsulto,
 neque ex plebiscito, verùm ex sua sententia, quæ
 sibi placent, imperet, dictatorem aiunt nomina-
 tum. nam quæ magistratus decernunt, vocant
 Romani edicta. At quia collega Marcelli, qui fuit
 ex Sicilia accitus, alium dicere dictatorem, nec
 mutare inuitus volebat sententiam, abnauigauit
 nocte in Siciliam. Ita plebs sciuit ut Q. Fabius di-
 ctator diceretur, mandauitq; per literas Marcello
 senatus, eum ut diceret. Hic morè gerens, dixit ex
 plebiscito dictatorē, ipsi verò in annum imperium
 proconsulare prorogatu. Quum autē constituisset
 cū Fabio Maximo, dum ille oppugnaret Tarentū.

ipse vt instando trahendoque fursum ac deorsum Annibalem, ne Tarentinis venire posset subsidio, detineret, ad Cannusium est eum assequutus. Cui sæpius castra mutanti ac detrectanti certamen, vbiq̄ue institit. Postremò quum castra metatum vrgeret, leuib̄ certaminibus excitauit eum ad pugnam, sed nox in ipso ardore pugnantis distraxit. Postero die ostendit se iterum armatum Marcellus, copiasque eduxit in aciem. Itaque vehementi percitus dolore aduocat ad concionem Annibal Pœnos, oratque vt ad obtinenda priora decora acriter prælium ineant : Nam videtis, inquit, vt non liceat à tantis victoriis nobis respirare, nec quietis esse victoribus, nisi hunc hominem impellamus. Inde signis collatis dimicatum est, vbi euentus rei docuit intemptiuo strategemate falsum Marcellum. Dextro cornu laborante duodecimam legionem in primam aciem iubet induci. Ea mutatio, quia turbauit aciem, victoriam dedit hostibus, cecideruntque duo millia septingenti Romani. Marcellus postquam in castra recepit se, aduocata concione, Multa video, inquit, arma Romana & corpora, Romanum ne vnum quidem video. quibus, quum peterent veniam, negauit victis dare se, daturum si vicissent. Postridie se iterum in aciem educiturum, vt prius victoriæ quàm fugæ fama Romam perueniret. Concione dimissa, cohortibus quæ terga dederant iussit pro tritico hordeum dari, quæ ita acerbæ fuerent militibus, vt quum magnus numerus grauius faucii forent, neminem vnum ferant fuisse, cui non esset vulneribus tristior ducis oratio. Luce orta, sagulum puniceum instantis signum pugnæ propositum est. Cohortes ignominia notatæ, vt ante signa collocarentur, postulant, idque impetrant. Tum reliquas copias tribuni educunt, primamque aciem subsidiis interfertis firmant. Quod vbi Annibali annuntiatum est, Papæ, inquit, quid hoc homine facias, qui nec bonam nec malam ferre fortunam potest? Solus nec victor finit nos respirare, nec respirat ipse victus. Nempe perpetuò cum isto dimicabimus, qui ferociæ audaciæque, qua prosperis qua aduersis rebus, prætextum pudorem habet. Inde concurrunt acies. Quum anceps pugna esset, Annibal elephantos induci in primam aciem, atque in antesignanos imperat agi. Qui vbi conculcatis multis ilico grauius turbauerunt signa, Flauius tribunus militum signo arrepto occurrit beluis, ac primum elephantum hastili percussum in fugam vertit. Ille in proximum versus & eum & sequentes auertit. Id cernens Marcellus, equitatum magno impetu immittit turbatis, iubetque addi consternatis pauorem, vt sese mutuò obtererent. Equites acri facta impressione ad castra vsque Pœnos cædendo insequuti sunt. Maximam stragem hostium cæsæ ruentesque ediderunt beluæ. dicuntur amplius octo millia cæsa. Ex Romano exercitu ceciderunt tria millia, vulnerati fermè omnes fuere. Quæ res noctis silentio castra mouenti Annibali facultatem dedit longius à Marcello recedendi: cupientem enim insequi prohibuit multitudo fauciorum. Itaque paruis itineribus in Campaniam mouit, atque vt reficeret milites, Sinuessæ eos per æstatem sub tectis habuit. Quia verò Annibal, vt explicuit se à Marcello,

A αὐτὸς δὲ συμπλεκόμενος καὶ πειθέων Ἀνίβαν, ἐμποδῶν ἢ τοῦ βοῦθῆν πρὸς ἐκείνους, ἐπέβαλλε πρὸς Καύσιον, καὶ πολλὰς δὲ ἀλάσωνι στρατοπεδείας καὶ φυγῆμαχοῦσι πηδύχων ἐπέφαινετο. τέλος ἰδρυθέντα πρὸς αὐτὸν ἀκροβολισμοῖς, ὀρμήσαντος δὲ μάχεσθαι, δὲ ἀμύνοντο ὑποκυτὸς διελύθη καὶ μὲν ἡμέραι, αὐτὸς ἐν τοῖς ὀπλοῖς ἐσώθητο τὸ στρατὸν ἔχων πρὸς ταγμάτων, ὥστε τὸ Ἀνίβαν πειθέων γῆ γροῦς, τοῖς Καρχηδόνιαι ἀποδείξαι, καὶ δευτέρως τὸ μάχῃ ἐκείνῳ πρὸς πᾶσιν ἀγωνίσασθαι τῷ ἐμπροσθεν. Ὀρεῖτε γὰρ (εἶπεν) ὡς ἂν εἰπάμεθα μὲν νίκης ποσούτας, B ὅσδε γὰρ ἀγὰν κρατοῦσιν ἡμῖν ἐστίν, εἰ μὴ ποδοῦν ὠσόμεθα τὸ ἄδελφον. ἐκ τούτου συμβαλόντες ἐμάχομε. καὶ δικαίως πρὸς τὸ ἐργῶν ἀκέρως στρατηγῆματι χρώμενος ὁ Μάρκελλος σφαλίωσιν. τὰ γὰρ δὲ ἐξ ἰοδὸς ποῦντος, ἐκέρδισε τὸ ταγματῶν εἰς πύμπεσθεν πρὸς τῆν. ἢ δὲ μετακίνησιν αὐτὴ ταχῆς αὐτὰς τοῖς μαχομένοις, παρέδωκε δὲ νίκημα τοῖς πολεμίοις, ἐπίταξιόν δὲ τὶς διαγαλίου Ρωμαίων περὶ σὺντων. ἀλαχρησάσθαι δὲ ὁ Μάρκελλος εἰς τὸ χάρματα, καὶ στωαγαγὸν τὸ στρατὸν, ὀρᾶν ἔφη Ρωμαίων ὀπλα πολλὰ καὶ σώματα, Ρωμαίων δὲ μηδέν ὀρᾶν. ἀγερμένων δὲ συλῶν μίλι, ὅσδε ἐφιδόνα νενικημένοι, εἰ μὴ νικήσωσιν, δώσειν. αὐτοῖς δὲ μάχεσθαι πάλιν, ὅπως οἱ πολῖται τιὸν νίκῃ πρὸς τὸν ἢ τιὸν φυγῶν ἀκέρως σῶσιν. ἀλλὰ λέγεις τὸ αὐτὰ, πρὸς τὰς ἐν τῷ ἡτήμηδους ἀπειρίας αὐτὴ πυρᾶν κερταῖς μετῆσιν. διὰ πολλῶν ὅτι τῆς μάχης ὅτι κινδυνῶς καὶ πονήρως ἐχόντων, ὅσδε ἔνα φασὶν ὅν οἱ Μαρκελλῶν λόγῳ τὸ βαρῆ οὐχὶ μάλλον ἡλγισται. ἀμα δὲ ἡμέρα πρὸς ἐκείνῳ μὲν ὁ φοινικῶν χιτῶν, ὡς εἴδοντες, μάχης ἐσομένης σύμβουλον. αἱ δὲ ἡτμιασμέναι ἀπειρίας τιὸν πρὸς τῶν αὐτῶν δευτέρως τάξιν ἐλάμβανον. τιὸν δὲ ἄλλῳ δὲ ἀγρῶντες οἱ χιλίαρχοι στρατῶν, παρένεβαλον. ἀκέρως καὶ ὁ Ἀνίβας, D Ἡ ἐμὲ λέει (εἶπε) τί χροῖσται πῆς ἀδελφῶν μήτε τὸ χροῖσται τιὸν, μήτε τιὸν βελτίονα φέρειν εἶδῶν; ὁ μόνος γὰρ εἶπε ὅσδε νικῶν δίδωσιν ἀπάουσιν, οὔτε λαμβάσκει νικήμενος. ἀλλ' αἰετῶν μαχοσόμεθα πρὸς τῶν, ὡς εἰσικῶν, ὡς τὸν πολμῶν αἰετῶν καὶ ταρῶν δὲ τυχοῦντι καὶ σφαλόμενοι δὲ ἀδελφῶν πρὸς φασὶς ἐστίν. ἐκ τούτου στωῆσαι ἀδυναμίς, καὶ τὸ ἀδελφῶν ἴσα φερόμενος, ἐκέρδισεν Ἀνίβας τὰ θηρία κατὰ τὴν αὐτῶν εἰς πρὸς τῶν τάξιν, ὅσδε ἀγὰν τοῖς ὀπλοῖς τῷ Ρωμαίων. ὠτισμοῦ δὲ μεγάλης καὶ τρεχῆς δὲ τῶν ἐν τοῖς πρὸς τῶν χροῖσται, εἰς τὸ χιλιαρχῶν ὄνομα Φλάβιος, ἀναιρπάσας σημαῖαι, ὑπὸ τῆς ξέν, καὶ ὡς εἶρασι τὸ πρὸς τῶν ἐλέφαντα τυπῶν ἀπέσφραξεν ὁ ἐκέρδισεν εἰς τὸ ὀπίσσω, στωῆσαι εἰς καὶ τῶν καὶ τῶν ὅτι φερόμενος. καὶ δὲ τῶν Μάρκελλος, ἐκέρδισε τῶν ἰπποκῆς ἐλάσσειν ἀπὰ κρῆτος πρὸς τὸ ἰορὸς ἐκέρδισεν, καὶ ποιεῖν ἐπιμάλλον ἀυτοῖς πρὸς πετεῖς τῶν πολεμίοις. οὔτοι δὲ δὴ λαμπερῶς ἐκέρδισαντες ἀνεκέρδιον ἀγὰν τῶν στρατοπέδων τῶν Καρχηδονίοις, καὶ τὸ θηρίων τὰ κτενόμενα καὶ πρὸς τῶν τὸ πλείστον αὐτῶν φόνον ἀπειράζου. λέγει δὲ γὰρ ὑπὸ ὀκτακισχίλοις ἀποθανεῖν. Ρωμαίων δὲ νεκρῶν μὲν ἐχόντων τρισχίλιοι, βαρμειάται δὲ ὀλίγοι δὲ ἀποκτείνεσθαι. καὶ ποδο πρὸς τῶν Ἀνίβαν καθ' ἡσύχως ἀπὰ σὴν ἀπὸ νυκτός, δὲ πρὸς πρὸς τατατῶν ποδο Μαρκελλου. διώκειν γὰρ εἰς κίον δὲ διατάτῶν ὑπὸ πλήθους τῶν τε βρωμένων, ἀλλὰ ἔτι γὰρ εἰς Καρπηδονίας ἀπέσφραξεν, καὶ δὲ ἔπρὸς ἐν Σινοῆσθαι διήγῳ ἀπὰ λαμπερῶν τοῖς στρατιώταις. ὁ δὲ Ἀνίβας ὡς ἀπέρριψεν ἑαυτὸν ποδο Μαρκελλου,

Id Marcellum stimulauit ad dimicandum. unde A propius Annibalem castra mouit. Tumulus erat inter vtraque castra satis tutam stationem præbens, sed syluestris, speculasque in vtrunque latus conuexas habebat, & delabentium riuulorum fontes erant subiecti oculis. Eum locum mirabantur Romani Annibalem, quum prior eò venisset, tam idoneum non occupauisse, sed reliquisse hostibus. Illi verò commodus castris multo tamen aptior videbatur in sidiis: quo etiam vti maluit. Itaque sagittariorum atque hastatorum in saltu & cauis magnam manum condidit, certus commoditatem loci allecluram Romanos. Nec falsus est expectatione. Statim enim fremebant vulgò in castris Romanis occupandum eum locum esse disputabantque, non aliter ac si duces essent, inter se, quantas opportunitates prærepturi essent hostibus, maximè si castra eò transtulissent, aut castello certè locum firmassent: moueruntque Marcellum vt iret cum paucis equitibus. eum speculatum. Ille accersito aruspice, immolauit. Prima hostia cæsa, iecur ei sine capite ostēdit aruspex: in secunda caput supra modum auctum apparuit, reliquæque vehementer læta comparuere. Ea quum liberare priorum religione viderentur, aruspices magis se terreri iis commoueri que ostenderunt, quòd secundum trunca & turpissima exta nimis læta ancipitem commutationis nouitatem reddant. Sedenim

Fatum nec ignis nec murus tenet æneus,

vt ait Pindarus. Igitur collega assumpto Crispino, filioque tribuno militum cum ducentis viginti ad summum equitibus, inter quos Romanus nemo, sed erant Hetrusci omnes, præter quadraginta Fregellanos, quorum virtutem Marcellus & fidem vbi que perspexerat, proficiscitur. Nemorosus erat opacusque tumultus, in cuius vertice speculator confidebat, tectus ipse ab hostium conspectu, sed oculis castra Romana habebat subiecta. Signo ab eo accepto, illi qui in insidiis locati erant non ante mouerunt se quam propè accessit Marcellus. Tum subito exorti omnes ac simul vndique circumfusi, iaculis petere, ferire, fugientium terga cædere, resistentibus instare. quadraginta Fregellani ii erant. Et quanquam Hetrusci initio fugam statim arripuerunt, hi tamen globo facto propugnabant pro consulibus, donec Crispinus duobus iaculis ictus, equum ad fugam capiendam conuertit, & Marcelli latus lancea lata cuspide fuit transfixum. Tum & Fregellani, qui pauci supererant, prolapsum consulem relinquentes, Marcello adolescente & ipso saucio erepto, in castra profugere. Ceciderunt haud multo amplius quadraginta, lictores quinque, & duodeviginti equites viui in potestatem hostium venerunt. Crispinus quoque paucis post diebus ex vulneribus moritur. Clades hæc, vt vno in prælio ambo consules caderent, antea inaudita accidit Romanis. Annibal cætera vilipendens, cæde nuntiata Marcelli, ipse confestim properat in tumulum. Corpus contemplantis, postquam diu & robur & speciem considerauit, nullum dictum excidit arrogantius, nec lætitiâ vultu, vt alius fortassis acris & graui sublato hoste, præ se tulit, sed ad insperatam mortem obstupescens, annulo eius ablato,

καὶ βαρῶν ἀπεκτονῶς, ἔξέφηνεν· ἄλλ' ἐπιθαμιάσας ὁ παῖς ἀλόγῃ τῆς τελευτῆς, τὸν μὲν δακτύλιον ἀφείλετο,

τὸ τοῦ Μαρκελλοῦ ἔξέφερον τὰ θυμῶν πρὸς τὴν μάχην, καὶ πρὸς τὴν ἀρετὴν ἐγυτέρῳ τῷ δυνάμει. ἡ δὲ μεταξὺ τῶν στρατοπέδων λόφος ὅστις κῆρυξ, ὅστις ἔχει τὴν ἀμφότερα, καὶ ναμῆ· ὡς φαίνεται πηγαὶ καταρρέοντων. ἐθαύμαζον οὖν οἱ Ῥωμαῖοι Ἀννίβαν, ὅτι πρὸς ἐλὼν ὄψια τόπον, οὕτως οὐ κατέχευε, ἀλλ' ἀπέλιπε τοῖς πολεμίοις. τὰ δὲ ἀρετὰ καὶ τὸν μὲν τῶν στρατοπέδων ὁ κῆρυξ ἐφάνετο, πολὺ δὲ κρείττον ἐνεδρόσαι· καὶ πρὸς τὸ τοῦ μᾶλλον αὐτὰ χρεῖσθαι βεβλήμενος, ἐπέπλησε τὸ ὕψος καὶ τὰς κριτάδας ἀκροντιῶν τε πολλῶν καὶ B λοχόφορον, πεπεισμένος ἐπαξέσθαι δι' ἑαυτὸν αὐτὰ τὰ χεῖρα τῶν Ῥωμαίων. ὅσοι ἀπέψαθε τὸ ἐλπίδος ἀδύνατον ἡ πολὺς ἐν τῶν στρατοπέδων τῶν Ῥωμαίων λόγος, ὡς χρεῖσθαι τὸν κῆρυξ ἀγαμέμεινον καὶ διεστρατήριον ὅσα πλεονεκτήσεις τῶν πολεμίων, μάλιστα μὲν ἐκεῖ στρατοπέδουσαί τε, εἰ δὲ μή, τειχίσαντες τὸν λόφον. ἔδει οὖν τῶν Μαρκελλῶ μετ' ὀλίγων ἵππων τῶν ἐπελάσαντι καὶ ἀσκέψασθαι καὶ λαβῶν τὸ μαινῆν, ἐθῆρο καὶ τῶν πρὸς τὸν πεσόντος ἱερεῖς, δείκνυσιν αὐτῶν ὅτι ἴσασθαι ὅτι ἐχόν κεφαλῶν ὁ μόνος, ὅτι θυσαμῆος δὲ ὁ δότερον, ἢ τε κεφαλῆ μέγεθος ὡς φησὶ ἀείχεν, καὶ τὰλλα φαιδρά θυμαῶς διεφάνη, καὶ λύσιν ἔχον ὅτι πρὸς τὸν φόβος ἔδδξεν. οἱ δὲ μόνους ταῦτα μᾶλλον ἐφασαν δεδέναι, καὶ τὰ ἐπέσθαι λαμπαρῶν γὰρ ἐπ' ἀρχαῖς καὶ συστρατοπέδοις ἱερεῖς θυσαμῶν, ὅποσον εἶναι τὸ μεταβολῆς τὸ ἀποπίασθαι. ἀλλὰ γὰρ ὁ πε- C πρὸς τὸν οὐ πῦρ, οὐ σιδασμῶν ἄσσει τείχος, καὶ Πίνδαρον· ἔξῃ οὖν τὸν τε σιωαρχόντα Κεραῖνον τῶν ἀγαμέμεινον, καὶ τὸν ἕπον χλιαρῶν, καὶ τῶν συμποδῶν ἵππων, εἰχρῶ καὶ ἀσχεσίους· ὡν Ῥωμαῖοι ὄσθεις ἡ, ἀλλ' οἱ μὲν ἄλλοι, Τυρρῆνοί, τεσσαράκοντα δὲ Φρεγελλοί, πείραν ἀρχῆς καὶ πίστεως ἀεί τῶν Μαρκελλῶ δεδωκότες. ὕψος δὲ τὸν λόφον καὶ συνη- D ρεφοῖς ὄντος, αἴθρ καὶ θυμῶν αἴω, σκεπῶν εἶχεν, τοῖς πολεμίοις αὐτὸς οὐ σιωαρχόντος, καὶ τῶν τῶν Ῥωμαίων ὁ στρατοπέδον, καὶ τὰ γινόμενα τούτου φερόσαντος πῶς λογῶν, πρὸς ἐλαύνοντα τὸν Μαρκελλον ἐάσαντες ἐγὼς πρὸς ἐξελθῆναι, ἐξείφνης ἀέσπασαν, καὶ ἀεχυνέντες ἀμα πύρραχρον, ἢ κῆρυξ, ἐπαῖον, ἐδίωκον τῶν φθῆροντας, σιωεπλέκοντο τοῖς ἐφισαμῆοις. ἔπει δὲ ἴσασθαι οἱ τεσσαράκοντα Φρεγελλοί, καὶ τῶν Τυρρῆνων ἀδύνατον ἀρχῆς ἀσχεσίτων αὐτοῖς συστραφέντες ἡμῶν ὄντος πρὸς τὸν ἀπῶν ἀρετῶν οὐ Κεραῖνος μὲν ἀκροντιῶν διὰ βεβλήμενος, ἐπέσθαι εἰς φυγῶν τὸ ἵππων· E Μαρκελλον δὲ τῆς λόγῃ πλατεῖα δὲ τὸ πύρραρον διήλασεν, ἡ ἀσχεσίτων καὶ ἔσθαι. ἔπει δὲ καὶ τῶν Φρεγελλῶν οἱ πλείοντες ὀλίγοι πύρραπασιν, αὐτὸν μὲν πεσόντα λείπασιν, τὸ δὲ ἕπον ἀσχεσίτων τε θυμῶν, φθῆροντας ἐπὶ τῶν στρατοπέδων. ἐχρῶν ὁ νεκροὶ μὲν ἐ πολλῶν τῶν τεσσαράκοντα πλείους, ἀρχμαλωπι δὲ τὸ μὲν ῥαβδῶν, πέντε, τῶν δὲ ἵππων, εἰχρῶ, δύνειν δέοντες. ἐτελεύτησεν δὲ καὶ Κεραῖνος ὅτι τῶν φημῶν, ἐ πολλὰς ἡμέρας ἐπιβιάσας, καὶ πάρος τῶν Ῥωμαίων σιωεπέσθαι πρὸς πρὸν ἐ γρονῶς, ἀμφοτέρους ἐξ ἐνὸς ἀγῶνος τῶν ἀπῶν ἀσχεσίτων ἀνῆκεν. Ἀννίβαν δὲ τὸ μὲν ἄλλων ἐλάχιος ἡ λόγος, Μαρ- F κελλον δὲ πεπαικέναι πύρραμος, αὐτὸς δὲ ἐδραμῶν ὅτι τὸ τόπον, καὶ τῶν νεκρῶν ἀσχεσίτων, καὶ πολλῶν χρεῖνον τῶν τε ῥαβδῶν τῶν σῶμα πρὸς ἀσχεσίτων καὶ ὁ εἶδος, ἔτε φημῶν ἀφῆκεν ὡς φησὶ φημῶν, ἔτε ἀπῶν ὄσθεις ὁ χρεῖνον, ὡς αὐτὸς ἐργῶν ἡ πολέμιον

ὅ τ' ὄμμα χρυσήσας ἑρέπονι χέσμι κ' ἑρσιείλας ἐπί-
 μος, ἔκασσε κ' τὰ λείψανα σιωθεῖς εἰς κέλευθον ἄγχι, κ' ἔ-
 χρυσίω ἐμβαλὼν ἐφθόμον, ἀπέειλε πρὸς τ' ἕν. τ' ἢ Νο-
 μάδων πινὲς ἑπιτυχόντες τοῖς χεμίσοισιν, ὠρμησάσθαι φαι-
 ρεῖσθαι δ' ἑπὶ τῶν αἰπλομασσομένων δ' ἐκείνων, ἐκβιαζό-
 μνοι κ' μαχόμενοι διέρριψαι τὰ ἑσά. πύθολμος ἢ Ἀνίβας,
 κ' πρὸς τῆς παρ' ἑσθ' εἰπὼν, ὅσθ' ἄρα διωπατὸν ἡμέσθαι
 ἀκρότος θεοῦ τοῖς μὲν Νομάσιν ἐπέθηκε δίκην, ὅς ἐπ' ἢ χεμι-
 δῆς ἢ συλλογῆς τ' λειψάων ἐφρότισιν, ὡς δὴ κ' ἢ θεὸν πῖνα κ' ἢ
 τῆς τελευτῆς κ' τῆς ἀπαφίας ὡς ἀλόγως ἔτω τὰ Μαρκέλλου
 ἡρομύνης. ταῦτα μὲν οὖν οἱ πρὸ Κορηλίου Νέπτωτα κ' Β
 Ουαλέριον Μ' ἄξιμον ἰσθρήκασιν Λίβιος ἢ κ' Καῖσαρ ὁ Σε-
 βαστὸς, κρομαθίωται πλὴν ὑδρίας πρὸς τ' ἕν εἰρήκασιν, κ' τα-
 φίωται λαμπρῶς. ἡ δ' αἰάθμη Μαρκέλλου (δὶχα τ' ἐν
 Ρώμῃ) γυμνάσιον μὲν ἐν Κατόμῃ τ' Σικελίας, ἀνδριάντες
 ἢ κ' πίνακες τ' ἐκ Συρακυσῶν, ἔντε Σαμοθράκῃ, ὡς τῶν
 θεοῖς ἔς Καθείρεται ὀνόμαζον κ' πρὸ Λίνδου, ἐν τῷ ἱερῷ τῆς
 Ἀθηνᾶς. ἐκεῖ ἢ αὐτὴ τῶν ἀνδριάντων τῶν ἡ δ' ἐπιγραμμά-
 τον (ὡς Ποσειδώνιος Φησὶν) δ' ἐπιγραμμά,

Οὐτός τοι Ρώμης ὁ μέγας ζένε πατείδος ἀστῆρ,
 Μαρκέλλος κλειῶν Κλαύδιος ἐκ πατέρων.
 Ἐπιτάκι τὸν ὑπάτου δέχθαι ἐν Ἀρμίφυλαξας,
 Καὶ πολὺν ἀντιπάλων ἐγκατέχευε φόνον. πλὴν γὰρ

αἰγύπατον δέχθαι ἡ δὲ ἦρξε, ταῖς πέντε πρὸς καταθεθῆ-
 σεν ὑπατείαις ὁ δ' ἐπιγραμμά ποιήσας. ἡμος δ' αὐτὴ λαμ-
 πρῶν ἀστῆρ Μαρκέλλου τ' Καίσαρος ἀδελφίδου διέτεινεν, ὅς
 Ὀκταβίαν ἡ δ' Καίσαρος ἀδελφῆς υἱός, ἐκ Γαίης Μαρκέλλου
 γερνός. ἀγορανομῶν ἢ Ρωμαίων, ἐτελευτήσεν υμφίος, Καί-
 σαρος θυγατεῖ χερόν κ' πολὺν στωοικῆσας. εἰς ἢ πρὸ αὐτῆ
 κ' μνήμην Ὀκταβία μὲν ἢ μήτηρ τ' βιβλίον ἐπέθηκε ἀνέθηκε,
 Καίσαρ ἢ ἡ δ' ἐπὶ τῆς ἐπιγραφῆς Μαρκέλλου.

Ὅσα μὲν ἐν ἑδδξεν ἡμῖν αἰαγραφῆς ἀξία τ' ἰσθρημύων
 πρὸ Μαρκέλλου κ' Πελοπίδου, ταῦτά ἐστιν. τῶν δ' ἢ κ' τ'
 τῶν φύσεις κ' τὰ ἔθνη κεινοτήτων, ὡς πρὸ ἐφαιμύων οὐ-
 σῶν, (κ' γὰρ ἀνδρείοι κ' φιλόπονοι κ' θυμοειδεῖς κ' μεγα-
 λάφρονες ἀμφοτέρωθεν γερνάσιν) ἐκείνα δὲ ζέειν ἀνδ' ἀφρο-
 ραῖ ἔχον μόνον, ὅτι Μαρκέλλος μὲν ἐν πολλαῖς πόλεσιν ὑπο-
 χειρείοις ἡρομύαις σφραγὰς ἐποίησεν, Ἐπαμεινώνδας ἢ κ' ἢ
 Πελοπίδας ὅσθ' ἔνα πῶποτε κρομαθίωται ἀπέκτειναι, ὅσθ' ἢ
 πόλεις ἡ δ' ἡραποδίστου λέγονται κ' Θηβαῖοι μὲν δ' Ὀρχομε-
 νίους ἀν' οὕτω μετὰ χερίσθαι παρ' ἑσθ' ἐκείνων. ἐν ἢ ταῖς
 πρὸ ἐσθ' ἡρομύαις μὲν κ' μεγάλα δ' Μαρκέλλου τὰ πρὸς
 Κελτοῖς, ὡς ταμύου ὅσθ' ὅσον πληθὸς ἰππέων ὁμοῦ κ' πεζῶν,
 ὀλίγους τοῖς πρὸ αὐτὸν ἰππέουσιν, (ὁρὰ δὲ ὡς ὑφ' ἑτέρου ἐρε-
 τῆς γερνός ἐκ ἰσθρημύων) κ' τ' ἄρχοντα τ' πολέμων ἀνελόν-
 τος. ἐν ἢ ἔσθ' Πελοπίδας ἐπλάσεν ὀρμησας ὅτι ταῦτα,
 πρὸ ἀμφοτέρωθεν ἢ ὑπὸ τῶν τυρράνων, κ' παρ' ἑσθ' ἡρομύων
 ἢ δρῆσας. ἢ μὲν δὲ πύπτις μὲν ἐστὶ πρὸ ἀμφοτέρωθεν τὰ Λα-
 κωνία κ' Τεγύρας, ἐπιφαισάτοις κ' μεγίστοις ἀγώνων. κρο-
 φαίη ἢ σὺν λόχῳ κ' ἀπαρθωμύων πρὸ ἐσθ' ὅς ἐχρῆται
 πρὸ Μαρκέλλου πρὸ ἀμφοτέρωθεν, οἷα Πελοπίδας πρὸ πλὴν
 ἐκ φυγῆς κ' ἀποδόν, κ' ἀνείρεσιν τῶν ἐν Θηβαῖς τυρράνων
 ἐπρὸς ἐσθ' ἀλλ' ἐκείνο πολὺ πρὸ ἑσθ' ὅσθ' ἡρομύων τῶν
 ὑπὸ σὺν κ' ἀπάτης γερνῶν δ' ἔργων. Ἀνίβας φοβερὸς μὲν κ' δεινὸς ἐπέκειτο, ὡς πρὸ ἀμφοτέρωθεν Λακε-
 δαμόνοιο τότε Θηβαῖοις, ὅσθ' ἡρομύων μὲν πύπτις δὲ Πελοπίδας κ' πρὸ Τεγύρας κ' πρὸ Λεκάβα βέβαιον ἔστιν,

A corpus eximie ornatum & cultum honorifice cre-
 mauit. Reliquias in argenteam coditas urnam, in-
 iecta aurea corona, remisit ad filium. Quum au-
 tem inferentes urnam Numidæ quidam delati
 molirentur eam auferre, repugnantibus illis vi eri-
 puerunt, proieceruntq; ossa. Quo nuntiato, ad ad-
 stantes Annibal, *Quam nihil, inquit, potest fieri in-
 uito deo!* Numidas inde supplicio affectus, ne-
 que ultra deferendorum ossium vel colligendo-
 rum fuit ei cura, quod nimirum fato quodam ita
 inconsulte cecidisset, & inhumatus iaceret Mar-
 cellus. Ita Cornelius Nepos & Valerius Maximus
 memoriæ prodidere: Livijs & Cæsar Augustus
 delatam ad filium urnam fuisse, & elatum magni-
 fico funere, autores sunt. Monumentum extra ea
 quæ Romæ fuerunt, Marcelli gymnasium extitit
 Catanæ Siciliæ. Signa & tabulæ pictæ ex iis quæ
 detraxit Syracusis, in Samothracia in templo deo-
 rum quos Cabiros nominabant, posita, & in æde
 Mineruæ Lindi. quo loco statuæ eius (ut tradit Po-
 sidonius) hoc additum epigramma fuit,

*Ingens hic patria lumen Romæ fuit, hospes,
 Stemmata Marcellus Claudius ex nobili.
 Terq; quaterq; fuit consul, dum bella geruntur,
 Atque hostes acie sustulit innumeros.*

C Proconsulatam author epigrammatis, quem bis
 gessit, quinq; consulatibus annumeravit. Clara e-
 ius progenies usq; ad Marcellum fororis Augusti
 Octavia filium, quem edidit ex C. Marcello, per-
 tinuit. Is in ædilitate sponsus decessit, quum Cæ-
 saris filiam non ita pridem in matrimonium du-
 xisset. In cuius honorem & memoriæ mater O-
 ctavia bibliothecam dedicavit, Cæsar theatrum,
 quod nomine Marcelli inscripsit.

Hæc sunt quæ memoratu digna apud histo-
 ricos de M. Marcello & Pelopida comperi.

D Quorum ingenii morumque quum summa sit
 consensio, quia fortes ambo & impigri & animosi
 excelsique fuerunt, in eo duntaxat apparet diuer-
 sitas, quod per multas vrbes, quas in potestatem
 redegit, eadem edidit Marcellus. Epaminondas
 & Pelopidas victoria potiti neminem unquam
 interemerunt, neque ciuitatibus libertatem ade-
 merunt. Thebanos etiam ferunt non ita in Or-
 chomenios fuisse presentibus illis consulturos.
 Res gestæ mirificæ & amplæ Marcelli aduersus
 Gallos: vbi paucissimis equitibus vallatus, ingen-
 tem equitum simul & peditum numerum fudit
 fugauitque, quod ab alio duce haud temere apud
 rerum scriptores reperias factum, hostiumque du-
 cem interemit. Ad quod decus quum contende-
 ret Pelopidas, non est id assequutus, sed inter-
 emptus à tyranno, & ante effectum occupatus est.
 At his Leuctricam tamen, & illam ad Tegyras,
 nobilissimas maximasque pugnas opponas. Fur-
 tim verò & ex insidijs non extat res vlla gesta
 Marcelli, cuiusmodi Pelopidæ, quum rediret ab
 exilio & tyrannos Thebis interimeret: verum
 hoc multum præ omnibus quæ gesta in vmbra
 & astu fuerunt videtur commendandus. Iam
 Annibal terribilis hostis & durus virgebat Ro-
 manos, sicut utique Thebanos tum Lacedæmo-
 nii. Verum hos ad Tegyras & in Leuctris fu-
 sos fugatosque fuisse in confesso est à Pelopida:

Annibalem
 fœdè quæ-
 piorem vi-
 Cornelio
 dmas fufu-
 cello Ann-
 illz victor-
 aliquo mo-
 At mirific-
 tot fuga-
 denique
 imperi-
 dum fecer-
 lum & in-
 atque ann-
 concertam-
 maus, vt n-
 de ea dece-
 Marcellus
 rari ptecel-
 berentur
 bittari, si
 tantillum
 sent, vt at-
 lio Pelop-
 ratus fu-
 ter xqu-
 vinceb-
 victori-
 Marce-
 Atqui
 Sparta
 transi-
 liam
 quam
 attribue-
 starum
 Syracusa
 fugauit
 deterrere
 belli fac-
 tum cer-
 & angu-
 tot confli-
 ne vulnus
 mendo et
 lato ente
 datum est
 recepti
 in pug-
 pnam
 Primum
 Das g-
 vt an Eu-
 oblatum
 ppter h-
 qui in cas-
 non omni-
 lud cum
 materia
 cellus ver-
 neque fer-
 solet dile-
 semper
 non duci-
 tis more
 ipolia, v

Annibalem Marcellus (vt Polybius autor est) ne semel quidem fudit, sed inuictum apparet ad Scipionem vsque permansisse. Nos Liuius, Cæsari, Cornelio Nepoti, & inter Græcos regi Iubæ credimus fufum fugatumque aliquot pugnis à Marcello Annibalis exercitum, sed parum profecerunt illæ victoriæ ad summam. Apparet autem falsum aliquo modo in illis certaminibus fuisse Pœnum. At mirificum sanè meritò fuisse videatur, quòd tot fugatis exercitibus, tam multis ducibus cæsis, denique post totius penè confusionem Romani imperii, pares Romanis animos ad congregiendum fecerit cum hoste. Qui enim ingentem illum & inueteratum timorem pauoremque exemit, atque animum de gloria & victoria cum hostibus concertantem militibus reuocauit, et exit, confirmauit, vt non facillè victoriam concederent, sed de ea decertarent pugnantque, vnus vir fuit Marcellus. Quos enim assidua ciades assuefecerant, præclarè vt putarent secum agi, si fuga elaborerentur Annibali, hos docuit ignominiosum arbitrari, si victi incolumes essent, ne faterentur vel tantillum se retulisse pedem, & nisi palmam tulissent, vt angerentur. Et quando nullo vnquam prælio Pelopidas, quum ipse præesset exercitui, superatus fuit: Marcellus autem plurimas victorias inter æquales suos retulit, iure sanè is qui non facillè vincebatur, fuit cum inuictissimo, ob plurimas victorias comparandus. At enim Syracusas cepit Marcellus, ille Spartæ potiundæ spe frustratus est. Atqui magis arduum, meo iudicio, fuit, propius Spartam signa mouisse & primum mortalium transisse Eurotam armatum, quàm domare Siciliam, nisi sanè Epaminondæ citius id factum quàm Pelopidæ, sicut prælium etiam Leuctricum, attribuendum censeas: Marcelli verò rerum gestarum illibatum & integrum decus esse. nanque Syracusas solus cepit, Gallos absque collega fudit fugauitque: denique cum Annibale nemine socio, deterrentibus eum omnibus, certauit, mutataque belli facie dux ad audendum princeps extitit. Exitum certè neutrius laudo horum, imò ingemisco & angor inopinato isto casu. Equidem admiror in tot conflictibus, quot deficiat dies recensentem, ne vulnus quidem accepisse Annibalem. Comendo etiam in Cyropædia Chrysantem, qui sublato ense percussurus hostem, vt signum receptui datum est, omisit hostem, placideque & modestè recepit se. Verùm Pelopidam excusat tamen, quæ in pugnae articulo ardentem ad persequendam pœnam non ignauè excitauit, ira:

Primum est vt incolumis fiet victoriam

Dux assequens, secundum honestè vt oppetat,

vt ait Euripides: tum enim non incommodum oblatum, sed actio dicitur decedentis mors. Iam præter flammam, Pelopidæ etiam victoriæ finis, qui in cæde positus tyranni erat, oculis subiectus non omnino rapuit illum inconsultè: quippe aliud cum tam præclara & splendida coniunctum materia non ita obuium erat arripere decus. Marcellus verò, quum neque magnopere ex re esset, neque feruor mentem eius, vt ferè in præsentibus solet discrimine, moueret de gradu, præcipitans semetipse, in exploratò incidit in periculum: qui non ducis, sed antecursoris cuiuspiam vel speculatoris more, quinque consulatus, tres triumphos, spolia, victoriarumque parua de regibus decora,

A Αννίβασι δὲ Μάρκελλος, ὡς μὲν οἱ Πόλυβιον λέγουσιν, ὡς δὲ ἀπ᾿ αὐτῆς εἰρήσεν, ἀλλ' ἀντήθεος αὐτῷ δοκεῖ ἀγαθῶς εἶναι μέγρι Σικελίῳ. ἡμεῖς δ' Ἀλβία, Καίσαρι, καὶ Νέπωτι, καὶ τῷ Ἑλληνικῶν, τῷ βασιλεῖ Ἰόβα πικρὸν ὄλεον, ἥτις πινὰς καὶ Ἑπὰς ὑπὸ Μαρκέλλου τῷ Ἀννίβα ἠγάθη. μεγάλῳ δ' αὐτῶν ῥοπήν οὐδεμίαν ἐποίησεν ἀλλ' ἔοικε ψεύδωμά τι ἠγάθη ὡς τ' Ἀλβίῳ ἐπὶ συμπλοκαῖς ἐκείναις: ὁ δὲ καὶ λόγος καὶ ἡ εὐσεβήτων ἐθαυμάσθη μὲν ποσά ται Ἑπὰς στρατοπέδων, καὶ φόνους στρατηγῶν, καὶ σύχρσιν ὄλης ὁμοῦ τῆς Ρωμαίων ἡγεμονίας, εἰς ἀντίπαλα τῶν ἡμετέρων καὶ ἡμετέρων. ὁ γὰρ οὐ πολλοῦ τοῦ πάλας ὡς δὲ οὐδὲ καὶ καταπεπληγῆτος, αὐτῶν ἐμβολῶν τῶν στρατεύματι ζῆλον καὶ φιλονεικίαν πρὸς τῆς πολέμοις, καὶ τὸ δὴ μὴ ῥαδίως τ' νίκης ἀφίεδμον, ἀλλὰ καὶ ἀμφισβητοῦντα καὶ φιλονεικίαν ἐπὶ πᾶσι καὶ ἡμετέρων, εἰς αὐτῶν Μάρκελλος. εἰσισημῶς γὰρ ὑπὸ τῷ συμφωρῶν, εἰ φάσκειντες ἐκφύγειν Ἀννίβα, ἀγαπῶν, ἐδίδαξεν αἰσχύνας σωζομένων μὲν ἥτις, ἄρνηται δ' ὡς ἀμικρὸν ἐνδύναι, ἀλλ' ἔτι μὴ κρατήσασθαι. ἐπεὶ τοίνυν Πελοπίδας μὲν ὡς δὲ οὐδεμίαν ἠτήθη μάχην στρατηγῶν, Μάρκελλος δὲ πλείστας τ' καὶ αὐτῶν Ρωμαίων εἰρήσεν, ὁ δὲ εἰεν ἀν' ἴσος τῶν δευτικῶν πρὸς τὸ ἀντήθεον ὑπὸ πλῆθους τ' καταρωμένων ἐπιρροῦσθαι, καὶ μὲν ἔτι μὲν εἴλε Συρακούσας, ἐκείνους δὲ τ' Λακεδαιμονίων ἀπέτυχεν. ἀλλ' οἱ μὲν μείζον ἔτι τ' καὶ ἀλαβεῖν Σικελίαν, ὅ τῃ Σπάρτῃ προσελεῖν, καὶ ἀγαθῶν πρὸς τὸν ἀδελφῶν πολέμου τ' Εὐρώπῃ. εἰ μὴ τῇ Δία τὸ τοῦ μὲν φήσιν τῆς ἔργων Ἐπαμεινώνδα μᾶλλον ἢ Πελοπίδα προσήκειν, ὡς ὅτι καὶ τὰ Λεούδα: τ' ὁ Μαρκέλλου ἀγαπῶν πρὸς ἀντιπάλων ἀκρινώντων ἔτι τ' ὁ δὲ εἰεν. καὶ γὰρ Συρακούσας μόνος εἴλεν, καὶ Κελπίς αἰθ' τῆ σιωπῶντος ἐβέβατο: καὶ πρὸς Ἀννίβα, μηδενὸς συλλαμβάνοντος, ἀλλὰ καὶ πρῶτων ἀποβρόντων, ἀπὸ τῆς ἀλῆδος, καὶ μετὰ λαβῶν τ' ἡμέρα τοῦ πολέμου, πρὸς τῆς ἡμέρας τοῦ πολέμου κατέστη. τῷ τοίνυν τελωτικῷ ἐπαίῳ μὲν ὡς δὲ οὐδὲ τέρου τῷ αἰδρῶν, ἀλλ' αἰσχύνη καὶ ἀγλακτῶν τῶν ὡς ἀλόγῳ τοῦ συμποσώματος, καὶ θαυμάζω μὲν ἐν μάχαις ποσά ται ὅσας ἀποκρίμοι τῆς ἀντιπάλων, μηδὲ βρωτῆρα τὸν Ἀννίβα: ἀγαπῶν δὲ καὶ τ' ἐν τῇ παιδείᾳ Χρυσόμυτον, ὅς διηρημῶς κρηπίδα, καὶ παῖδων μέλλων πολέμοις, ὡς ὡσεὶ ἡμεῖς ἢ σάλπιγγ' ἀσκληπικῶν, ἀφείδ τὸν αἰδρῶν, μάλα πρὸς τῶν καὶ κοσμίως ἀνεχρήσεν: οὐ μὲν ἀλλὰ τὸν Πελοπίδαν ποιεῖ σύβωσον, ἅμα τῶν τῆς μάχης καὶ τῶν ὡς ἀδελφῶν ὄντα καὶ πρὸς τῶν ἀμυμῶν ἐν ἀγλαῖς ἐκφέρων ὁ θυμός. ἀριστὸν μὲν γὰρ νικῶντα σῶζεσθαι τὸν στρατηγῶν, καὶ ἀποθανεῖν, εἰς ἀρετῶν καὶ ἀλύσεια βίον, ὡς Εὐριπίδης φησίν. οὕτω γὰρ οὐ πάρος, ἀλλὰ πρὸς τῶν γίνεται τοῦ τελωτικῶν ὁ θάνατος. πρὸς δὲ τῶν θυμῶν τοῦ Πελοπίδου καὶ τ' ὁ τέλος αὐτῶν τῆς νίκης ἐν τῶν πεσῖν τὸν τύραννον ὀρώμενον, οὐ πρῶτα πασιν ἀλόγως ἐπεσῶσθε τῶν ὀρμῶν. χαλεπὸν γὰρ ἐτέρως οὕτω καλλι καὶ λαμπαρῶν ἐχούσης ὑπὸ τῶν ἀρετῶν ὅτι λαβῶντα. Μαρκέλλος δὲ, μήτε χρεῖας μεγάλης ὅτι κρημῶν, μήτε τῶν ὡς τὰ δεινὰ πολλάκις ἔστι αἰὸς τ' λογιμὸν ἐπιλοισιασμοῦ παρῶντος, ὡς αἰμῶν ἀπεισκέπῳς εἰς κίνδυνον, οὐ στρατηγῶν τῶν ὡς, πρὸς δὲ πῶντος, ἢ καὶ ἀσχύου, πέπλωκεν, ὑπατείας πέντε, καὶ βεῖς ἀριμῶντος, καὶ σκόλα, καὶ Ἑπαιοφορίας ἀπὸ βασιλέων,

τοῖς παροπαθήσεσι Καρχηδονίων Ἴβηροι καὶ Νομάσιν Ἰσπανοδωτῶν. ὥστε νεμεσησάμενοι ἐκείνοις ἑαυτοῖς ἔκχευον θάματα, ἀνδρα Ρωμαίων ἀεισον εὐρετῆ, καὶ διωάμει μέγιστον, καὶ δόξῃ λαμπρότατον, ἐν τοῖς Φρεγελλῶν παροδιερδυνταῖς ποταμοῦ ἀλάξ. καὶ ἵσταται μὴ κατηγορεῖται εἶ) τῆ ἀιδρῶν νομίξῃ, ἀλλ' ὡς ἀγαθὰ κτησι πινὰ καὶ παρρησία ἑστῶν αὐτῶν, ἐκείνων παρὸς αὐτοῖς καὶ πλὴν ἀιδρεῖαι αὐτῶν, εἰς ἡμῶν ἄλλας κατὰ μάλασαι εὐρετῆς, ἀφειδήσαντες τῆ βίῃ καὶ τῆ ψυχῆς, ὡς παρὸς ἑαυτοῖς οὐ ταῖς παρῆσι μάλλον καὶ φίλοις καὶ συμμάχοις ἀπολυμνῶν. καὶ τῆ θάλατον, Πελοπίδας μὲν τῆς συμμάχου παρῆσι ἔχεν, ἑστῶν ἀπέθανε Μάρκελλος τῆς πολεμίας, ὡς ἑστῶν ἀπέθανε. Ἐπιπῶν μὲν οὖν ἐκείνο καὶ μακάριον, κρείττον καὶ μείζον Διονίας χάριν ἀμειβομένης, ἔχθη λαυπεδοσαι εὐρετῆς ταυμάξουσα. ὅ γὰρ καλὸν ἐστῶν τα πλὴν ἡμῶν ἔχῃ μόνον ἐκεῖ τῆ δλοιστελῆς καὶ ἡ χρεία μάλλον ἀγαπᾶται τῆς εὐρετῆς.

A mercenariis Pœnorum Hispanis Numidisque obiecit conculcanda, ut vel illi ipsi eum inviderint sibi successum, quod virum inter Romanos fortissimum, potentissimum, ac clarissimum, obiter inter Fregellanos oppressissent exploratores. Hęc nemo nos animo accusatorio, sed vicem illorum ipsorum liberè castigandi gratia eos, eorumque virtutem retulisse existimet, cui, dum vitam spiritumque vilipendunt, reliquas dotes suasulerunt expensas, tanquam sibi, non patrię magis sociisque atque amicis perirent. A morte Pelopidę socii, pro quibus ceciderat, funus fecerunt: hostes, a quibus fuerat interfectus, Marcello. optandum illud & fortunatum. Sed excellit præstatque gratiam repetenti benevolentię honorans infestantem virtutem inimicitia. siquidem virtus hic honorem sola vindicat, illic commodum & fructus potius quam virtus diligitur.



Π Λ Ο Υ Τ Α Ρ Χ Ο Υ C P L V T A R C H I

Βίοι παράλληλοι vitę comparatę

ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ ΚΑΙ ARISTIDIS ET M.
ΜΑΡΚΟΥ ΚΑΤΩΝΟΣ. CATONIS MAIORIS.

ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ. ARISTIDES.

AΡΙΣΤΕΙΔΗΣ ὁ Λεσμιάρχου, φυλῆς μὲν Ἰνιοχίδου, τῆ δὲ ἡμῶν, Ἀλωπεκῆθεν παρὸς οὐσίας αὐτῶν λόγῳ εὐφροσῆ γηρόνασι, οἱ μὲν, ὡς ἐν πενία σιωπῶν καὶ ἀβίωσασιν, καὶ μὲν τῆ τελευτῆ ἀπολιπόντες θυγατέρας δύο πολὺν χρόνον αἰετδοτῆς δι' ἀπορία γηρημῆας. παρὸς τῆ λόγον ἑστῶν πολλῶν εἰρημῶν ἀντίπαυδύμος ὁ Φαληρῶς Δημήτριος ἐν τῷ Σωκράτει, χαλεπὸν τε Φαληρῆσι φησὶ γινώσκῃ Ἀριστείδου λεγόμενον, ἐν τῷ τεταπῆαι καὶ τεκμήρια τῆ παρὸς οὐκ ἐν ἀπορίας, ἐν μὲν ἡγεῖται, τῆ ἐπὶ νουμον εὐρετῆ, ἡμῶν ἔρξε τῶν κυάμων λαχῶν, ἐκ τῆ γῆρας τῆ μέγιστα ἡμῶν ἑκακτιμῶν, οἱ περὶ ἀχρηστομεδίμοις παρὸς ἡρόδωτον ἔτερον τῆ, τῆ εὐρακισμῶν ἑστῶν γὰρ τῆ πενίτων, ἀλλὰ τοῖς εὐοίκων τε μεγάλων, καὶ εὐοίκων ὅτι φθόνων, ὅσρα καὶ ὅτι φέρεται τείτων τῆ τελευτῶν, ὅτι νίκης ἀναθήματα χορηγίας τείποδας ἐν Διονύσῃ κατέλιπεν, οἱ καὶ κατ' ἡμᾶς ἐδείκνυτο, ποιούτων ὅτι γραφῶν εὐοίκοιτες, Ἀντιχίς ἐνίκα, Ἀριστείδου εὐοίκοι, Ἀρχεστράτος ἐδίδασκε. τῆ μὲν οὖν καὶ παρὸς εἶ) δοκῶν μέγιστον, ἀγενέσα τὸν ἑστῶν καὶ γὰρ Ἐπαμεινώνδας, ὃν πῶντες ἀφροσῆ γινώσκουσιν ἐν πενία καὶ φαφέντα πολλῶν καὶ βίωσαντα, καὶ Πλάτων ὁ φιλόσοφος, ἐκ ἀφιλοτίμοις ἀεδέξαντο χορηγίας, ὁ μὲν αὐλητῆς ἀιδρῶν, ὁ δὲ παισὶ κυκλίοις χορηγίας. τούτων μὲν Δίωνος τοῦ Συρακυσίου τῶν δαπνῶν παρέχοντος, Ἐπαμεινώνδα τῆ παρὸς Πελοπίδα. οὐ γὰρ ἑστῶν ἀγαθῶν ἀκήρυκτος καὶ ἀσπονδος παρὸς τῆ παρὸς τῆ φίλων δωρεῆς πόλεμος. ἀλλὰ τῆ εἰς ἀπὸ τῆ καὶ πλεονεξία ἀγῆνεῖς ἡγούμενοι καὶ ταπεινάς,

ARISTIDES Lyfimachi filius ex tribu Antiochide, curia Alopecensis. De cuius facultatibus variant. Hi enim in magna inopia vitam cum traduxisse, defunctumque duas reliquisse filias, diu ob paupertatem illocabiles. Cui sermoni, qui complures habet autores, obiciens se in libro qui dicitur Socrates Demetrius Phalereus, prædium ait se in Phalera, vbi humatus sit, cognoscere. Signa autem lauti patrimonii eius, vnum arbitratur summum magistratum, a quo annus nomēn trahit, quem gessit faba sortitus inter eas familias quę magno in censu erant, quos Pentacosimedimnos vocabant, quod quingentos modios haberent in censu: alterum exilium decennale, quod inopi exilium nemini solitum erat, sed illis qui ex illustri familia atque ex fastu essent inuidiosi, irrogari: tertium & postremum, quod in Liberi patris templo victorię monumenta tripodas choragicas reliquit, quę & hoc nostro ævo ostenduntur, retinentque inscriptionē hanc, Tribus Antiochis vicit, Aristides choragus fuit, Archelstratus docuit. Cæterum hoc quod videtur plurimi momenti, minimū habet tamen ponderis: siquidem quem omnes nouerunt mortales in egestate enutritū fuisse & vixisse graui, Epaminondas & Plato philosophus, non vulgaria munera exhibuerunt, hic puerorū chorū quem cyclium vocant, ille viros tibicines, præbente Platoni Syracuseo Dione, superiori Pelopida. Neque enim bellum boni viri cum amicorum donis internecinū & inexpiabile susceperunt: verū ea quę ideò recipiuntur ut avaritię causa reponantur, sordida censent & abiecta,

que vero con
quandiam
rum de tri
nomis sim
cis ad exte
gos victore
le neutrum
patre fuisse
rem, ut leg
post Eudoc
Medic
choros
dū, quom
nus. Decem
nobilitate
expōit
quod habet
lectio fore
sed suffrag
tē, si si
ipse inter
neū sit a tar
per virtute
At n. non
te apete
dicare m
se, sed &
ri datat
eius qu
emulan
atq; lon
statū re
tes. Vb
qui pop
prima
fermone
que inge
lecta pro
& facile q
esse & int
tē vel fru
tens. An
referretur
qui Cea or
omnibus p
non med
deforecem
sed quali
prorup
cles in
opibus non
lum qui
thenen
quaqu
rogatū
vero fer
num ad
accibus
Denique
ter mut
benefac
citant bon
te Them
dionis
24